

L'AMIC

NÚMERO 15 - 2a ÈPOCA - DESEMBRE 1998

*Editat pels exalumnes de les escoles
de Bonmatí (la Selva)*

L'home proposa i Déu disposa

L'espai d'aquesta pàgina estava reservat per a un treball de l'escriptor i capellà Josep Maria Ballarín, però el seu delicat estat de salut ha frustrat les nostres esperances. Ara bé, com a homenatge i recordatori de la seva persona, ens permetem reproduir un capítol del seu últim llibre *Catalunya terra de mar menuda. Història de quatre barres i quatre barruts*, en el qual narra a les acaballes de la guerra civil el seu pas per Bonmatí. Era soldat de l'exèrcit republicà i pertanyia a l'anomenada quinta del biberó.

En el capítol **Fugida de nit** del qual fem al·lusió, Mn. Ballarín en fou protagonista de primera mà, ja que en la conferència pronunciada aquí el 20 de febrer d'enguany explicava com cames ajudeu-me va creuar el pont de Bonmatí moments abans de ser dinamitat. Va protegir-se dels rocs que volaven per l'aire sota una roda de molí que servia de taula a tocar la Rajoleria, i continuà després un trist camí ple d'incerteses.

Des d'aquí, Mn. Ballarín, els bonmatinencs fem vots i demanem a Déu que us retorni la salut i que molt aviat puguem gaudir altre cop de les vostres sàvies experiències.

Per Nadal no hi hagué treva.

Havia començat l'ofensiva final dels altres.

Els qui més o menys eren a la rereguarda sentien canonades molt lluny i veieren passar els primers carros, venien de les comarques de ponent i migdia, anaven carregats de paquets, fins d'alguna calaixera i algun llit. L'home duia la bèstia pel ronçal, la dona era al carro amb la canalla. Estacada al darrere potser una altra mula, potser una vaca, potser una cabra.

Feien una corrua a mai no acabar. Dia a dia, la gent dels pobles anava seguint l'avanç dels altres per la matrícula dels carros. I per la remor de les canonades. Fins que tot fou a tocar.

La guerra sempre és un estrip, més sovint a clams i tronades, però potser no hi ha res tan tràgic com la corrua de gent fugint, callada, entristida, vençuda, deixant-ho tot sense saber què trobarà.

Els soldats fugien a la nit, fent filera a banda i banda de les carreteres o dels camins. Deixaven pas als carros, els carros sovint s'havien d'arrambar, passaven cotxes oficials rabents.

Un pas, un altre pas, un altre pas. D'esma hom pot fer seixanta quilòmetres d'una tirada. Un pas, un altre pas, un altre pas. Allà lluny s'albiraven fogueres enceses sense por, eren els moros que s'aturaven, ells podien reposar. El pont del Ter era a tocar.

Les brigades comunistes encara no l'havien fet saltar, retirant-se abans d'hora volaven els ponts sense pensar en els qui venien al darrere. Una colla va passar el pont, tot just passar-lo va esclatar, els rocs volaven, la colla va salvar-se de l'apedregada aixoplugant-se sota una mola de molí que feia de taula.

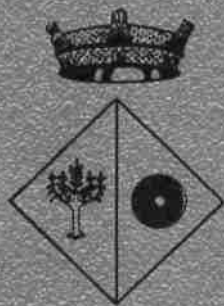
El Líster corria les planes del Gironès deixant secs els desertors.

En sé d'un mec que al matí l'havien d'afusellar per desertor els del Líster i a la tarda el volien enllestir els moros que el van atrapar. Encara no sap pas com se'n va sortir.

La corrua de carros, soldats, militars, quefes i pobra gent va passar la frontera. A la pobra gent l'esperaven els soldats senegalesos al servei de França. "Courtoisie française."

Era l'exili.

Per als qui havien caigut presoners eren els polls del camp de concentració.

Llinda

M'agradaria que aquesta llinda tingués el bon desig de la salutació cordial, amable i tradicional de les festes nadalenques. És per això que vull aprofitar la benevolència dels responsables d'aquesta revista, que em permeten dirigir-me a tots vosaltres, per dir-vos Bon Nadal i Feliç Any Nou. La felicitat, però, només ens toca a rebufades, tan intenses com efímeres, però tenen un sabor inoblidable. No cal buscar-la, i menys amb ànsia, ja que l'enemic de la felicitat és l'actitud constant de voler posseir-la. L'avidesa d'empaïtar-la fa augmentar la nostra insatisfacció, ens torba i ens incapacita per a l'espera. La felicitat ve pel seu compte, paga la pena deixar-nos agafar per sorpresa; i quan això passa, la nostra ànima s'obre i salta a l'infinit, experimenta la profunditat i l'amplitud del nostre ésser i la nostra comunió amb les coses i amb les persones. I si som humils i agraïts, arriba la serenor, la tranquil·litat de l'ànim que ens permet continuar vivint i tornar a deixar-nos atrapar altra volta. La serenor no és res més que un pacte amb la realitat que requereix una doble actitud: saber passar d'allò que no tenim i gaudir de les coses bones, sense retenir-les, quan es mostren davant nostre i no es volen aturar.

Sovint pensem, i més en el nostre món de consum, que tenir diners, fama i èxit són la clau de la felicitat; bé, tot i que poden ajudar-hi, un home és feliç, no per la riquesa que té, sinó per la distància que sap posar entre ell i la realitat temporal i efímera de l'abundància de béns, la qual cosa li permet esdevenir lliure i serè. Gaudir d'allò que ténim a l'abast, descobrir la bellesa del dia a dia, ens ajuda a ser feliços. Tot i que no cal perseguir la felicitat, recordem que la serenor i l'acceptació de la realitat ens posen en una situació immillorable.

Perdoneu aquesta llinda tan llarga. Molts de vosaltres ja coneixeu per la vostra pròpia experiència que les coses poden ser així, però valguin aquestes referències per a aquells més joves que encara no han tingut la sort d'assaborir la tardor de la vida.

Que l'esperit nadalenc, i tot el que representa, us guardi. Bones festes!

Salvador Gázquez i Calvo

Alcalde de Sant Julià del Llor i Bonmatí

Desembre 1998

(Any del 25è Aniversari de la Parròquia de Santa Maria de Bonmatí).

Sant Pere Claver.

4

L'esclau dels esclaus

Per als catalans que vivim per terres americanes, sempre ha estat un motiu de curiositat esbrinar quina ha sigut la participació dels nostres compatricis en la formació de les nacions d'aquest continent, i quin paper han jugat en la seva evolució des del descobriment (pel suposat català Cristòfor Colom), passant per la colonització espanyola, l'etapa d'alliberació d'aquests pobles i la conformació dels estats i nacions que existeixen avui des de les gelades terres d'Alaska fins a la no menys gelada terra de foc.

Realment foren molts els catalans que al llarg i ample de les amèriques participaren tant en la conquesta com en l'alliberació dels països; i també més tard com a dirigents importants en l'evolució que, de tota evidència, va rebre directament la influència dels grans moviments polítics i econòmics d'Europa, des de la revolució francesa, que va inspirar els llibertadors com Bolívar, fins a la revolució russa, que també ha tingut la seva importància en les formacions polítiques d'esquerra i els moviments armats com ara les guerrilles que encara avui estan actives a Colòmbia.

En el camp religiós, hi ha hagut força personatges, especialment espanyols, que amb les seves actuacions, i ben sovint sacrifici, es posaren al costat dels desposseïts i dels esclaus malgrat la pressió inquisidora de l'Església espanyola, que sempre va actuar comptant amb el suport dels exèrcits conqueridors a fi d'imposar la

conversió religiosa dels indígenes, ja fos de bon grat o per la força.

Colòmbia presenta, en la seva història, molts fets i fins i tot llegendes referents a les actuacions dels homes d'Església, però no hi ha cap dubte que el més prestigiós i amb més renom ha sigut i és encara sant Pere Claver, que malgrat els segles transcorreguts manté encara una veneració excepcional, especialment entre la població de color. Aquest missioner jesuïta va néixer a la vila de Verdú, petita població lleidatana, el dia 26 de juny de 1580. Cal dir que a Verdú conserven i veneren el seu record amb un modest però bonic monument a l'entrada del poble i tot un estol d'establiments comercials dedicats a la venda de "souvenirs" i tota mena d'objectes a disposició dels visitants i turistes, fet que vàrem poder constatar personalment.

L'Església ha considerat sant Pere Claver com el més gran missioner del segle XVII, que va convertir, per persuasió personal, al cristianisme més de 300.000 esclaus negres vinguts d'Àfrica i amb una persistent tasca civilitzadora va aconseguir humanitzar la mateixa raça dominadora, tota vegada que fou un element decisiu en l'alliberació de la raça esclavitzada, donant als uns sentit de la fraternitat i als altres el respecte i la dignitat humanes.

Pere Claver fou una de les figures més admirables i admirades del segle XVII com a sant, com a sociòleg i senzillament com a home excepcional.

Sant Pere Claver.

L'esclau dels esclaus

5

A Colòmbia va veure arribar els fills de l'Àfrica a les costes d'Amèrica i des del començament de la seva missió la seva aspiració fou la de transformar l'esclau en home lliure.

El contacte amb aquests milers i milers de malaurats esclaus, vinguts de diversos països africans, el va transformar en un home preocupat i fins i tot obsessionat pel tracte inhumà de què eren objecte amb l'explotació il·limitada de la seva capacitat física en tota mena de feines: en mines, en la construcció de fortaleses, en l'agricultura, etc.

Fou tan intensa la dedicació de Pere Claver als esclaus que ell mateix es definia com a "l'esclau dels esclaus", i així era la seva vida en totes les actuacions, tant de caire humanitari com religiós.

La història de l'esclavitud, escampada en el seu temps per tota Amèrica, té en el fons una justificació mercantil, ja que es tractava de trobar mà d'obra barata per dur a terme les grans explotacions mineres i agrícoles a tot el continent americà com a conseqüència de la descoberta de grans riqueses de tota mena que posseïen quasi tots els països de l'anomenat "nou món".

Els espanyols foren segurament els iniciadors del mercat d'esclaus, però també fou molt gran la participació dels portuguesos, francesos i anglesos, que venien els esclaus com si fossin una mercaderia o bestiar. Pel port de Cartagena de Indias, on va viure quasi sempre Pere Claver, es diu que hi varen arribar més d'un milió d'esclaus.

Vitrall del sant.

Església de San Francisco Javier (Pasto - Colòmbia)

A la part francesa de Santo Domingo, avui Haití, hi passaren 1.337.000 esclaus, mentre que a les colònies angleses se'n varen comptabilitzar uns 2.240.000, això sense comptar Cuba, Brasil, etc., i també els milers i milers que varen morir pel camí a causa de les precàries condicions higièniques, l'alimentació deficient, les malalties i els mals tractes.

Fou tan important el mercat d'esclaus per tota Amèrica que les mateixes autoritats reconeixen (amb tot el cinisme) que sense aquesta participació el desenvolupament de

Sant Pere Claver. L'esclau dels esclaus

l'economia no hauria estat possible a Amèrica. Això ja defineix prou bé els motius i finalitats del comerç d'esclaus que, com deia un virrei "sense els esclaus, tota Amèrica esdevindria una ruïna".

Els esclaus, doncs, foren un component importantíssim en el desenvolupament de l'economia americana en general, com també ho foren les poblacions indígenes d'indis -per cert molt nombroses i amb nuclis molt ben organitzats, com s'ha pogut comprovar amb les poblacions autòctones de Mèxic, Perú i Colòmbia. El cas de les poblacions indígenes d'Amèrica és diferent, tot i que varen patir més o menys el mateix tractament inhumà que els esclaus negres.

Tornant a sant Pere Claver, cal afegir que va viure a Cartagena 38 anys de

la seva vida, sempre amb una intensa activitat interna i externa de tota mena, que no es va pas limitar solament als negres, sinó que anava molt més enllà, cap a grups ètnics i religiosos considerats marginats, com eren els pirates, els presoners i els anomenats "heretges", que eren els presoners anglesos, holandesos, etc., que, com és natural, tenien costums i creences religioses diferents dels espanyols.

En fi, seria molt llarg relatar totes les activitats d'aquest català excepcional i que encara avui dia davant la seva estàtua ennegrida, diuen els negres: "El pare Claver era segurament de raça negra, ja que mai un blanc no ens hauria estimat tant".

Pere Jané i Puig

Santafé de Bogotá

Novembre de 1998

Diumenge

30

Maig '99

**14a Trobada
d'exalumnes
Bonmatí**

El meu avi va anar a Cuba

El meu avi va anar a Cuba
com l'heroi de la cançó,
la travessia fou dura
però en una altra embarcació.

El meu avi va anar a Cuba
per imposada obligació
i d'una causa perduda
defensaren la Nació.

El meu avi era un pagès
poc amic de fer la guerra
un dia sortí d'Anglès
trist per deixar la nostra terra.

Sols hi anaren els més pobres
i uns quants aventurers
amb tres-cents duros de sobres
no calia que s'hi anés.

No hauria vist mai el mar,
i el vaixell que ell embarcà
ple com sardines al casc
al Carib van arribar.

Els americans guanyaven
en el mar i a les guerrilles
i els espanyols semblaven
l'exèrcit d'en "Pancho Villa".

D'enyorança i de migranya,
tots ells en varen patir
deia que bevien "canya"
per poder així subsistir.

El meu avi es va "enxufar"
per arreglar alguna "chabola",
pocs trets arribà a tirar
ja que feia de manobre.

Quan la guerra s'acabà
pocs retornaren a casa.
En moriren més allà
de febres que de balès.

Quan el meu avi tornà
de nou a la seva terra
si un record bo va portar
fou el cant d'una havanera.

Ell en el camp treballant
o els vespres per esclafollar
amb veu bonica i vibrant
sovint solia cantar.

"Al salir de la Habana
válgame Dios!
Nadie me vio salir si no fui yo.
Si en tu ventana llega una paloma
trátala con cariño que es mi persona!"

Si en tu ventana llega una paloma
"fot-li un cop d'escombra
i veuràs com vola"

Abel·lí Rovirola

Records i Aficions

Quan una persona es fa gran, és imprescindible tenir una afició que ompli els moments de lleure o millor que et relaxi i et despreocupi dels problemes diaris.

Uns opten per l'esport, altres per l'estudi o la pintura i a d'altres, com a mi, ens agrada la música.

Deixar de treballar, després de tants anys d'obligació, produeix un buit que cal omplir ineludiblement. Com en un partit de futbol als últims minuts de la segona part, aquí hi entra la devoció per rellevar l'obligació i així conservar el resultat.

Creieu que, quan estàs preocupat o tan sols cansat, una o dues hores de música, sigui escoltant o tocant, és un relaxament eficaç. Et deixa com nou. A *l'Amic* de l'any 1989, al "Raconet d'en Pons", el malaguanyat mestre Jaume Pons Jufre va dedicar-me unes ratlles amb motiu d'haver-li demanat el guió de la sardana "Bonmatí 1896",

adaptat per poder-la tocar amb la flauta travessera. No sols va complaure la meva petició enviant-me a casa aquest guió, sinó que, posteriorment, vaig rebre el de "Retrobament" (amb la seva figura dibuixada), igualment adaptat, i la lletra i solfa d'un poema seu que es diu "Pastor d'alta muntanya".

A més de les esmentades obres de Jaume Pons, en tinc d'altres per l'escala on arriba la flauta travessera, de Lluís Buscarons, exdirector d'orquestra de Girona i el meu mestre; del meu bon amic i excompany de treball, l'excel·lent músic i compositor, el mestre Lluís Duran, i moltes d'altres, comprades, de música popular, sardanes, balls, sarsueles, etc., i, lògicament, cassettes, LP, CD que m'agrada molt escoltar. Qualsevol que sigui l'estil, la música s'ho val.

Jaume Pons tenia motius per sentir l'admiració, la passió i l'entusiasme que demostrava per la música.

Ara la música s'ensenya a les escoles. És un art que mai no havia tingut tanta importància en la vida de l'home com actualment, quan la ràdio, la televisió, els cassettes, els discos, els magnetòfons, han multiplicat fins a límits insospitats les possibilitats de gaudir-ne.

Fa molt pocs anys que sols sentíem música a la plaça, al ball o al teatre, i ara t'acompanya a tot arreu, fins al treball, de viatge, a les sales d'espera, al telèfon.

La música no cansa per la seva varietat de sons i d'instruments i la

quantitat de combinacions. Si es tracta de peces tocades per un sol instrument, com el piano, són agradables, però la bona música tocada per una bona orquestra és meravellosa. Recentment ha tingut molt d'èxit el cant gregorià, que va instituir el Papa Gregori I amb la fundació de la "Schola Cantorum". És extraordinari escoltar la gran música clàssica, "Les quatre estacions" de Vivaldi, "Els concerts de Brandenburg" de J.S. Bach, "La creació" de Franz J. Haydin, "La flauta màgica" de W.A. Mozart, les "Rapsòdies hongareses" de Franz Liszt, òperes com "Rigoletto" i "La

Traviata" de Giuseppe Verdi o "El barbero de Sevilla" de Rossini.

La música contemporània, com el jazz, és igualment meravellosa i són artistes d'admirar Duke Ellington, Ella Fitzgerald, Louis Armstrong i molts d'altres.

En fi, ja ho veieu, per mi la música no té límits, és la meva gran afició i distracció. Us la recomano.

Per acabar i com a homenatge al mestre Pons, aquesta és la lletra del seu poema musicat "Pastor d'alta muntanya".

**Josep Carreras
Girona**

Pastor d'alta muntanya

1a part

Pastor d'alta muntanya
què hi fas ací tan sol,
busca't una companya
fora aquest desconsol...
Guardeu-ne la ramada
guardeu-ne el vostre amor
i aquí dalt la muntanya
tindreu un gran tresor.
Pastor d'alta muntanya
ella te'n fa un petó
i tu n'hi fas un altre
amb tota la il·lusió...
Pastor d'alta muntanya
pastor lo bon pastor,
dintre de ta cabanya
hi naixerà una flor... | bis

2a part

La flor ja n'és nascuda
rossa com un fil d'or,
vegeu com es belluga,
com brinca al mig del bosc...
És com una joguina,
és com un ram de flors,
és cosa tan divina,
és joia dels pastors...
La nina es fa grandeta,
formosa com un sol,
un pastoret la vetlla,...
la pastoreta vol...
Ara els pares recorden,
amb dolç enyorament,
que un dia també foren
feliços igualment... | bis

Trets humans d'un Poeta Sant

En arribar el Nadal és un bon moment per recordar, des de **L'AMIC**, aquells noms que han fet conèixer Catalunya arreu d'Europa.

Enguany em permeto de parlar-vos d'un capellà de Folgueroles que, destinat el 1870 a Vinyoles d'Orís com a vicari, començà la redacció del gran poema èpic: **L'ATLÀNTIDA**.

Es tracta de Jacint VERDAGUER i SANTALÓ, el nostàlgic de **L'EMIGRANT**, composició que escriví en allunyar-se de la seva Pàtria, seguint el consell dels metges que li diagnosticaren una anèmia cerebral incurable. Així, el 1874 aconseguí una capellania al vaixell "Guipúzcoa", que feia el trajecte regular de l'Havana.

Recuperat ja de la seva malaltia, enllestí **L'ATLÀNTIDA**, després d'haver-hi treballat a bord del vaixell.

Una vegada refet de l'anèmia cerebral que l'havia obligat a allunyar-se de Vinyoles d'Orís, veiem Verdaguer instal·lat, amb tota mena d'atencions i confiances, al palau del senyor Antoni López, marquès de Comillas, a la cantonada de la Rambla de Barcelona amb el carrer Portaferrissa. Segons Valeri SERRA i BOLDÚ, biògraf del poeta, en aquella casa reberen mossèn Cinto com a parent estimat. Oficialment, hi tingué el càrrec d'**almoïner**; és a dir, s'encarregà d'administrar i distribuir entre els pobres de Barcelona una generosa quantitat.

Després d'un viatge a Terra Santa (1886), però, la vida de Verdaguer es

Pregau per l'ànima
del gran poeta de Catalunya
MOSSÈN JACINTO VERDAGUER

PREBERE

Nasqué a Folgarolas (bisbat de Vich) el dia 17 d'Abril del any 1845; morí a Vallvidrera (bisbat de Barcelona) el dia 16 de Juny de 1902, havent rebut los Sants Sagraments y la Benedicció Apostòlica.

AL CEL SIA

Ab gran dale estigui esperant al Senyor y m'atengué.

Y escoltá les meves súpliques, y 'm va traurer del llach de la miseria y del fanch asquerós.

Y va posarme en la boca un càntich nou, un càntich en llahor de nostre Deu.

(Psalm. XXXIX, 2, 3, 4.)

ORACIÓ:

Oh Deu, que entre 'ls sacerdots apostòlics fereu brillar á vostre servidor Jacinto ab la dignitat sacerdotal; concediu-li, or supliquém, que siga també admés en llur companyia. Per Chrit. Senyor Nostre. Amen.

L'Excel·lentíssim Senyor Bisbe de Girona concedeix 40 dies d'indulgència á sos diocesans per cada missa que oyguen, comunió que apliquen ó part del Rosari que resen en sufragi del difunt.

convertí en un veritable calvari que només un home bonhomíós com ell aguantà.

En llegir el **DICTAMEN PERICIAL sobre la integritat de les facultats mentals de mossèn Jacint Verdaguer**, publicat a la "**INDEPENDENCIA MEDICA**", el dia 31 d'octubre de 1895, Tobella, Costa i Piñol, impressors, Barcelona, 1895, 31 pàgs., sento la necessitat de contradir els càrrecs que, males llengües, imputaren al nostre estimat poeta: en ple període anarquista, se li ocorregué, al modest capellà, d'escriure a la marquesa, incitant-la al bé comú, tant entre la població obrera com entre la més

Trets humans d'un Poeta Sant

11

necessitada, donat que Déu no li donava fills. D'aquest fet, en sortí una calúmnia.

"El capellà -diuen alguns llenguallargs- aconsella la separació conjugal a la marquesa." A conseqüència de la bondat de Verdaguer, la casa del Marquès comença a omplir-se de necessitats, que veieren en el mossèn un sant providencial.

La seva situació esdevingué cada cop més inestable fins que el bisbe de Vic, el Dr. Josep MORGADES, d'acord amb el marquès de Comillas, i davant l'alarmant entusiasme religiós de què mossèn Cinto donava proves, el reclamà a la seva diòcesi i l'obligà a residir en el santuari de la Gleva, on féu vida d'asceta i de poeta. Verdaguer, tanmateix, conscient de la seva situació d'aïllament, no resistí gaire temps. Així, un dia, fugí cap a Madrid, sense fer cas de les instruccions del bisbe, esperant trobar-hi la reconciliació d'algun superior. La seva dignitat, però, hi resultà més ferida i tocada.

De retorn a Barcelona, llegí diaris catòlics de Madrid que, públicament, el titllaren de DELIRI PERSECUTORI. I una bona part de la premsa barcelonina emfasitzà la pertorbació mental del capellà.

Al marquès no li semblà oportú d'acollir-lo de bell nou a casa seva, i Verdaguer s'instal·là a casa de la família Duran, un dels membres de la qual era Amparo Duran, una dona que havia estat subjecte passiu de les pràctiques exorcistes de Verdaguer, a

la casa del marquès.

El nostre poeta acabà essent suspès *a divinis* per l'autoritat religiosa -juliol de 1895 a febrer de 1898. Privat del conhort de la celebració de la Missa i de l'almoina per sobreviure, els seus llibres, a més, li foren segrestats i no els pogué vendre.

Els metges Joan Giné i Partagàs, degà de la facultat de medicina de Barcelona; Rafael Rodríguez Méndez, catedràtic d'Higiene Privada i Pública de la mateixa facultat; Ignasi Valentí i Vivó, catedràtic de Medicina Legal i Toxicologia; Artur Galceran Granés, metge consultor del Manicomi de Sant Boi; Prudenci Sereñana, Eugeni Jaques i Canal, Pere Ribas i Pujol, col·legiats a Barcelona; Salvador Pubill Bertran, Antoni Rodríguez i Rodríguez-Morini, ambdós metges de Sant Gervasi; Artur Giné i Mascarell, professor associat de la facultat de medicina i el doctor habitual de Verdaguer, PERE RIBERA, a l'hora de redactar el Dictamen Pericial, s'apressaren a deixar les coses al seu lloc: les injúries eren reals i efectives. Qualsevol acte de benevolència era indicatiu de frenopàtic i ampliava el capítol de greuges: multiplicar les seves donacions als pobres més enllà dels pressupostos previstos per l'acabat Marquès; desobeir l'autoritat eclesiàstica per escapar-se a Barcelona, després del temps d'emprisonament al Santuari de la Gleva; practicar exorcismes, algunes vegades, seguint el Ritual Romà; entregar-se a pràctiques espiritistes; publi

car la sèrie d'articles aplegats sota el títol EN DEFENSA PRÒPIA (1895-1897) constituí un fet insòlit en el pacífic caràcter de Verdaguer; fantasiejar les passejades policiaques, la visita del cap de policia, senyor Freixa, a casa seva; ésser el blanc dels mossos d'esquadra.

Descarregant les facultats mentals del Poeta, els doctors més amunt esmentats justifiquen la seva integritat: no regalà mai res sense comptar amb el consentiment del Marquès; l'epístola

adreçada a la Marquesa, d'altra banda, li aconsellava afillar-se els pobres per fer mèrits davant de Déu; en sortir de la Gleva, sense afany de desobeir ningú, cregué que gaudia dels beneficis d'un recés voluntari, recomanat pel Prelat.

Val a dir que la clerecia puritana, fent front comú -i dissimulat- amb l'aristocràcia barcelonina, de la qual els marquesos de Comillas eren caps significatius, jugà un paper de primer ordre en la suspensió *a divins* que deixà mossèn Cinto del tot aclaparat. Per consegüent, no foren il·lusions els espionatges de la policia, ni la reiterada presència de dos mossos d'esquadra davant de la casa del versaire, ni la visita del senyor Freixa el 14 de juny de 1895.

Erigit com a home sospitos, la pràctica d'exorcismes, molt corrent i ortodoxa en l'Església catòlica i romana, -Lleó XIII publicà una oració per exorcitzar-, l'acabà d'enfonsar. "Quan fem el senyal de la creu, exorcitzem també" -deia Verdaguer.

Endemés, les pràctiques espiritistes resultaren obres de conceptes equivocats.

La suspensió, malgrat l'esperit poc enèrgic del poeta, no el deixà anorreat. La seva ploma, encara combativa, expressà ben sincerament el seu punt de vista per retrobar la dignitat perduda.

Clínicament parlant, el perseguit era home de pocs amics, descontent, desconfiat, cobdiciós. Dades, aquestes, ben apartades de la prudència,

bonhomia, tendresa i docilitat de Verdaguer.

Els tres períodes del deliri persecutori s'ajustaven al perfil següent:

Primer.- **Gran tristor i afebliment d'esperit.** El nostre poeta, però, no estigué mai trist.

Explicà el defalliment -moral i físic- que experimentà dos anys abans que es refredessin les relacions amb el Marquès, per excés de treball corporal i per les elevades exigències que s'imposà per complir millor amb el càrrec d'almoier i, sobretot, perquè esmorzava a les dotze del migdia -s'aixecava a les cinc-, per poder celebrar la missa de les onze a la capella del Marquès.

Segon.- **Període d'impersonalització i col·lectivització dels enemics.** Verdaguer sempre estimà el proïsme com a si mateix i, per tant, no tractà mai malament cap agrupació social coneguda, ni les sectes secretes, ni els lliurepensadors, ni els republicans, ni els carlistes, ni els liberals.

Tercer.- **Període de singularització del perseguidor.** Si l'autor de CANIGÓ sospità que, a redós del Marquès, es creà un ambient hostil vers la seva persona, tenia els seus fonaments: se'l convidà a desterrar-se, voluntàriament, al Santuari de la Gleva. Dos anys després, en provar l'estat d'ànim del Marquès, se'l titllà de foll; un amic i un parent li transmeten l'ordre d'acompanyar-lo al palau episcopal. A partir d'aquell moment, Verdaguer es veié perseguit per la premsa, la policia, els mossos

d'esquadra, fins a portar-lo a Vic.

Era això patir de deliri persecutori o ésser **realment** perseguit i privat de llibertat?

El darrer alè l'esmerçà a defensar-se, a fi de guarir-se de les nafres de l'honor i per perdonar, com un sant, les ofenses.

El seu relat li ha merescut el paral·lelisme amb Ramon Llull, el mallorquí il·luminat del segle XIII, a qui Verdaguer tant admirava.

Com a cloenda, sentenciem, amb els científics del Dictamen Pericial, la lucidesa del gran poeta català, que morí el 10 de juny de 1902.

Conclusiones

PRIMERA.- Psíquicamente considerado el Reverendo D. Jacinto Verdaguer y Santaló, es evidente, para los firmantes, que su inteligencia funciona con cabal integridad. Que en punto a sus facultades éticas, o morales, a la par que atesora los elevadísimos sentimientos altruistas, es muy emocionable y sobre todo sugestible, y que por lo que respecta a su voluntad, posee escasas energías.

SEGUNDA.- Que no se advierte en su mente indicio alguno frenopático.

Y para que conste, a ruego del interesado, firmamos la presente en Barcelona a diez y siete de Octubre de mil ochocientos noventa y cinco.

Trets humans d'un Poeta Sant

El seu enterrament fou un dels actes més multitudinaris que mai no havia vist la ciutat de Barcelona: s'hi repartiren 100.000 còpies de l'ODA A BARCELONA del finat, i encara en van faltar. El poble havia fet justícia al seu màrtir, de ploma delicada i fèril.

Dolors Vilamitjana i Carandell

Nota: Expresso el meu agraïment a Na Magda MALLOL BOSCH, filla de Vilanna, parenta meva pel bàndol de la meva besàvia PATERNA, Maria NADAL BOSCH, per haver-me fet arribar el DICTAMEN PERICIAL de l'arxiu d'Elvira FARRERAS DE GASPÀ, la seva sogra i néta d'un dels doctors que signà la integritat mental de Verdaguer, el Dr. Ignasi Valentí i Vivó, catedràtic de Medicina Legal i Toxicologia de la Facultat de Medicina de Barcelona.

En el decurs de l'any que ara acabem, el Banc Popular ha estat celebrant el **10è Aniversari dels seus "PLAN DE PENSIONES POPULAR"** amb diversos sorteigs entre tots els seus participants.

Fins a Bonmatí, i més concretament al barri de Trullàs, ha arribat un d'aquests premis (càmera fotogràfica Canon d'última generació) i que ha correspost al **Sr. LLUÍS NEBOT XANDRICH**, moment que recull la foto.

Entrada al nou mil.lenni

15

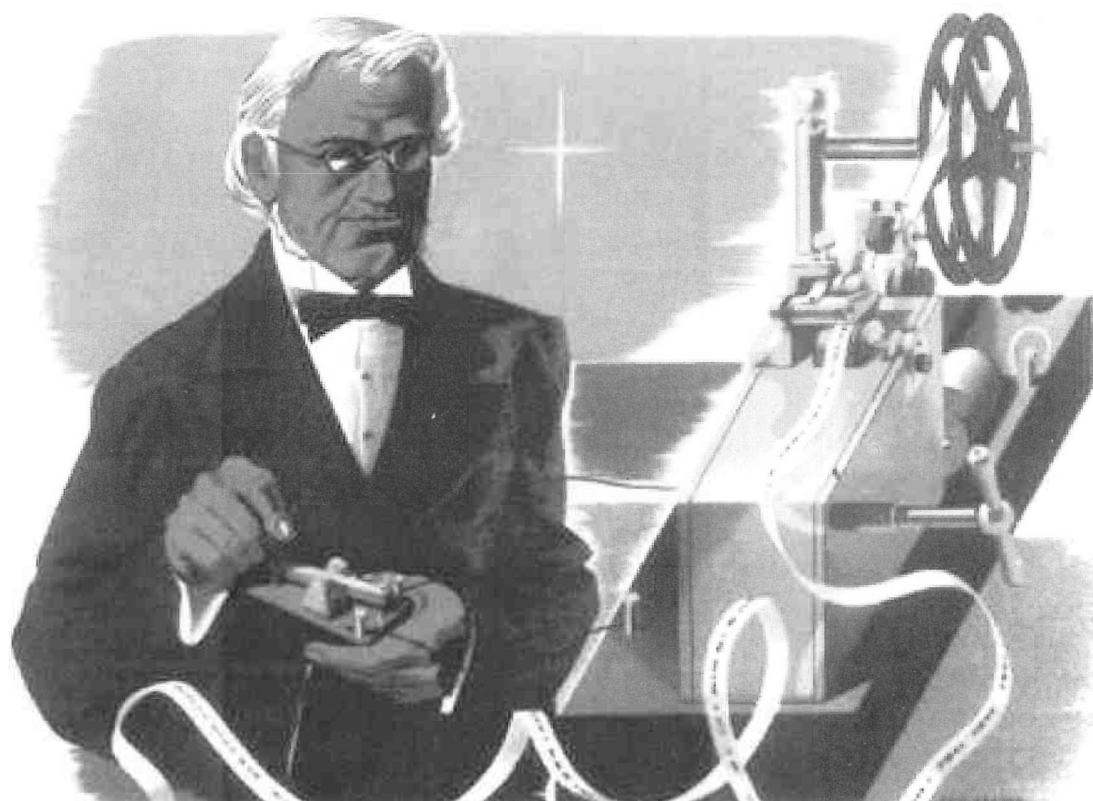
Amb l'arribada del nou segle, i en conseqüència del nou mil.lenni, es podria fer un repàs extens del que ens han deixat en herència, això seria quasi impossible i segurament en va, ja que seria enormement complicat d'estructurar i d'englobar tot el que ha succeït en el que portem d'història, i resumir-ho en tres pàgines, com a màxim, d'extensió.

Seria més fàcil, doncs, fer un balanç del segle que deixem, i fer una ullada a tots els esdeveniments importants, invents, innovacions i personatges que l'han integrat. De totes maneres, de ben segur que aquest resum que us podria oferir no serviria quasi de res, ja que el proper 1999 en veurem de

totes mides, en tots formats, i segurament més complerts i interessants que el meu.

Per això, em voldria definir més i reflexionar sobre un fet que va canviar la vida a molta gent i que actualment, i més endavant també, ho seguirà fent. Aquest segle ha estat caracteritzat per la utilització que s'ha fet de la màquina i el consegüent canvi de nom que ha sofert; de màquina a tecnologia.

Així doncs, podem afirmar que el segle XX ha estat protagonitzat per la tecnologia i que aquesta l'ha transformat de tal manera que podríem equiparar aquest fet al del descobriment d'Amèrica o a la Revolució Francesa. Són fets, doncs, que identifiquen el segle i que canvien

en un grau força elevat el pensament i els costums dels humans. A més són fets que vénen donats per unes causes i que desenvolupen unes conseqüències, és a dir, que van sorgir quan havien de sorgir, i que en cas d'alteració en l'època causarien un canvi radical en la nostra història.

Identificar el segle XX amb la tecnologia no és cap disbarat, i tampoc exclou altres fets importants com l'arribada de l'home a la Lluna, o les dues grans guerres mundials (si ens hi fixem, tots tres esdeveniments van ser "ajudats" per les noves tecnologies, i no haurien estat el mateix sense aquestes).

Veurem, doncs, que amb el desenvolupament de la tecnologia, des de l'aparell més senzill al més sofisticat, es realitzarà un canvi en la societat que l'afectarà materialment i sentimentalment. Petits elements que s'introdueixen de mica en mica en la vida quotidiana de les persones, i que per molt insignificants que ara semblin, seria difícil viure sense ells. El telèfon primer, després l'inalàmbric, el mòbil i l'internet, aquesta evolució s'ha fet en menys de cent anys, i demostra la rapidesa amb què es mou la societat actual, sempre pressionada per l'avanç de la tecnologia.

Algú s'imagina la societat actual sense haver-se inventat el televisor? Potser els qui van néixer sense ella, sí però no per a algú que hi ha crescut (sempre hi haurà excepcions). De ben segur que la societat actual, sense televisor, seria completament diferent, i

no m'atreveixo a dir si millor o pitjor, simplement, afirmar que la televisió ha canviat els hàbits de moltes famílies, fins al punt, per exemple, de suprimir les converses durant els àpats i substituir-ho per algun programa informatiu o d'entreteniment. La televisió va ser inventada, presumiblement per a la diversió de les persones, però aviat es convertí en un element manipulador. Els governs la van usar, i encara ho fan, per fer-se propaganda d'ells mateixos en els informatius, i els programes d'entreteniment van servir, i serveixen, per evadir els problemes de la societat, i així deixar de pensar-hi; també va ser i és instructiva, ja que pot educar, si el programa va destinat a això.

No es tracta d'acusar la tecnologia dels mals que pateix la societat actual (no hem d'oblidar que també ha ajudat, tant en el camp mèdic com laboral, etc.), sinó de reflexionar, i pensar que la vida ja no és com era fa trenta anys, i que d'aquí a trenta ja no serà com ara. Podem dir que és una cosa inevitable en l'evolució de la humanitat, i que no sabem mai on ens portarà.

Dani Peracaula

Els pobles integrats

a la natura i les ciències naturals

17

Al llarg de la geografia del nostre país, hi podem trobar nombrosos pobles amb entorns molt diversos, diferents tipus i ritmes de vida de la gent que els habita, distintes maneres de creixement i progrés, etc. Però si fem una anàlisi més globalitzadora, podríem dir que Catalunya té dos tipus de pobles: els que estan integrats a la natura i els que no ho estan. Els pobles poden créixer i progressar tot respectant el seu entorn natural i inserint-s'hi, o destruint-lo per fer-se lloc. Els pobles integrats a la natura són els primers: els que han crescut i progressat respectant l'entorn natural i s'hi han inserit amb perfecta harmonia.

Sortosament, Bonmatí és un bonic poble de Catalunya que està integrat a la natura. Personalment no he viscut mai a Bonmatí, però conec força bé aquest poble i la seva evolució pels meus vincles familiars: la meva mare (Joaquima Martí) és nascuda a Bonmatí; també hi vivien la meva tia (Maria Martí) i la meva àvia (Alberta Planas); actualment hi segueix vivint el meu oncle (Joan Costa) i altres familiars. Tot això ha motivat que sovintegi aquest lloc des de fa temps, tant quan s'hi podia venir amb el "tren de carbó" o amb "l'automotor", com en els moments presents.

Bonmatí ha sabut evolucionar mantenint força el paratge natural que conté i que tants beneficis reporta als seus habitants. Moltes vegades costa d'entendre que les persones també formen part de la natura igual que les

plantes, els arbres, els ocells, ..., ja que tots plegats ens servim i gaudim d'un mateix planeta. En les cultures índies i orientals en general, és molt estès el pensament que l'home pertany a la Terra i ha de tenir-ne cura. També la cultura cristiana, més pròpia de Catalunya, contempla la natura com a Creació i, per tant, la dona i l'home en són part integrant, se'n serveixen, en gaudeixen i la preserven per tal que els immensos beneficis que n'obtenen no s'esgotin. Els pobles que han crescut d'acord amb aquests pensaments i sentiments s'han integrat millor a la natura i els seus habitants tenen una major qualitat de vida en respirar un aire més pur, en tenir cura de les aigües, en poder gaudir de la tranquil·litat que asserena la persona, en percebre l'harmonia del paisatge, etc. Però els pobles integrats a la natura no són només un importantíssim factor per a la vida de les persones; esdevenen també molt interessants per a l'ensenyament i aprenentatge de les Ciències Naturals, sobretot en el cas dels habitants que les estudien.

Fa uns mesos vaig tenir el goig de llegir a la Facultat de Pedagogia de la Universitat de Barcelona la meua Tesi Doctoral, la qual consisteix en un nou mètode per a l'ensenyança i aprenentatge de les ciències naturals anomenat Didàctica Multisensorial. Aquest nou enfocament didàctic es basa en el fet que les ciències no s'han d'estudiar només des d'una perspectiva visual, com succeix en la majoria

de les ocasions, sinó que s'han d'estudiar emprant tots els sentits. Es tractaria de no fer servir només la percepció visual a les classes de ciències i considerar que en l'estudi dels diferents temes com els rius, per exemple, es poden tocar els rierencs, es poden escoltar els sons dels diferents cursos d'un riu (alt, mig i baix), etc. Igualment, en l'estudi de l'evolució d'una tempesta, es pot aprendre a distingir entre el so d'un tro produït per un llampec i el so d'un altre originat per un llamp. També les observacions d'ecosistemes (bosc, camps, basses, granges, etc.) es poden fer a través de tots els sentits. Els pobles integrats a la natura faciliten enormement les observacions multi-

sensorials dels ecosistemes.

Si quan una persona passeja per un indret natural només mira el paisatge, es perd un 80% de la informació que li comunica la natura. Per la meua experiència com a persona cega i gran amant de la natura, puc afirmar que és immensa la quantitat i qualitat de la bellesa que aquesta ens comunica a través de l'oïda, el tacte, l'olfacte, el gust i de la dimensió més transcendental de la persona. A través de l'oïda podem conèixer el nom de cadascun dels ocells, insectes, amfibis i altres animals que viuen en un ecosistema; a través del tacte podem reconèixer els seus arbres, el tipus de sòl, les roques, els tipus de fulles, etc.; mitjançant l'olfacte aprendrem a distingir les plantes amb flors i les herbes medicinals, el grau d'humitat del lloc, etc.; gràcies al gust gaudirem també dels fruits comestibles que ens ofereix la natura. En un principi, la Didàctica Multisensorial de les Ciències va ser concebuda pensant en els alumnes cecs i deficientes visuals, però les investigacions realitzades a través de la Tesi Doctoral han demostrat que aquest nou mètode és també vàlid i molt enriquidor per a estudiants sense problemes de visió. En una de les experiències realitzades en la nostra investigació al voltant de la influència que la Didàctica Multisensorial de les Ciències té en l'adquisició d'aprenentatges significatius en alumnes cecs, deficientes visuals i sense problemes de visió, vàrem fer una observació multisenso-

rial d'un ecosistema (un bosc del parc de Collserola) amb un grup d'escolars de primer d'ESO on només hi havia un cec i els seus companys eren vidents. Al principi els alumnes sense problemàtiques visuals utilitzaven els prismàtics per observar els ocells, però quan es van adonar que era més fàcil advertir la seva presència i reconèixer-los a través de l'oïda, van guardar espontàniament els esmentats estris oculars. La seva acomodació a la innovació va ser sorprenent. Havia estat necessari, però, un ensinistrament previ d'aquests escolars en el coneixement dels ocells a partir del seu cant, cosa que sovint s'oblida a les classes de ciències.

En referència als ecosistemes d'un poble, cal remarcar la gran importància que té el fet de conservar la vegetació autòctona sense substituir-la per arbres forasters i decoratius de jardí que siguin estranys al lloc. Recordem que el tipus de vegetació, entre altres coses, determina el tipus d'ocells i altres animals dels hàbitats i, per tant, hi ha d'haver una consonància d'entorns.

És molt important que en aquest tipus d'estudis de camp els alumnes comparteixin aparells gravadors per a poder enregistrar tots aquells sons naturals que vagin descobrint. Per tant, saber escoltar i guardar silenci són dos procediments que cal treballar prèviament. La natura així estudiada es converteix en una gran mestra que, al mateix temps, és una rica font d'aprenentatges conceptuals, procedi-

mentals i actitudinals.

La Didàctica Multisensorial de les Ciències és també un mètode aplicable al laboratori per tal d'extrapolar tots aquells experiments més visuals a altres camps perceptius diferents. Així, per exemple, fenòmens com la refracció de la llum, el color, la propagació de les ones, etc., poden fer-se audibles. Però ara no aprofundirem en aquests aspectes més tècnics, ja que no són l'objectiu d'aquesta entranyable revista.

Però els pobles integrats a la natura, per tal de no deixar d'oferir avantatges per a la qualitat de vida dels seus habitants i per a l'estudi de les ciències naturals des d'un punt de vista multisensorial, han de fer front a una sèrie de perills que trenquen l'harmonia entre les persones i la natura, paranyes que són propis del progrés no ecològic. Fer les coses d'acord amb els sentiments culturals, ètics i religiosos que esmentàvem a l'inici d'aquest article pot ser una bona vacuna contra aquesta malaltia.

Així doncs, esperem i desitgem que entre tots plegats, cadascú des de la seva petita o gran responsabilitat, fem possible que Bonmatí sigui per molts anys un poble de Catalunya ben integrat a la natura, que els seus habitants puguin gaudir i els seus estudiants puguin aprofitar la situació per estudiar les ciències d'acord amb els principis de la Didàctica Multisensorial.

Passeig del Ter

Un dels llocs predilectes a Manlleu per passejar, estirar les cames i passar l'estona ben distretament, és per la vora esquerra del riu Ter, del qual, potser amb certa grandiloquència, els manlleuencs en diuen EL PARC. Amb un xic de fantasia, podríem considerar que aquest lloc és per als vilatans, -salvant les distàncies, és clar!-, com el "Hyde Park" per als londinencs. Àdhuc per fer-lo més versemblant, hi tenim durant alguns mesos la boira baixa, tan peculiar de Londres. Per als forans, i com a novetat, amb els freds tardaners de la primavera o a finals de tardor, també pot tenir el seu encant caminar-hi tot escoltant el remoreig de l'aigua del riu, sense veure-la, sentir la boirina a la cara i trobar-se els cabells impregnats per les gotetes humides d'aquesta broma baixa. Però quan aquesta calima freda, fosca o grisenc, et cala fins al moll dels ossos, o queda arrambada a les cases i als arbres, com una gran cortina opaca, és millor quedar-se a casa, a l'empara de l'escalforeta de la calefacció. Amb bon temps, ja sia als matins, fruïnt d'una brisa sanitària que traspua per tota la llarga caminada, o quan la tarda defalleix lentament, passejar-hi amb calma, pot ser un sedant per al cos i per a l'esperit i a l'ensems un regal per a la vista. Com sabem, un parc no és el mateix que un jardí. Jo l'entenc més com un lloc per donar un tomb i passar el temps lliure, esbargint-se de les cabòries quotidianes, aïllat de la mirada humana i del turment del

públic, sentint la flaire de terra humida i herba fresca de la vorada del riu.

Particularment m'inclino per la tardor. Normalment sol ser una estació agraïda amb les persones grans, que ens transporta a un clima suau i de meravelloses tonalitats, olors i sabors, que porten la pau de la bellesa i de la vista sobre aquests marginals riberencs. Tot invita al repòs de la ronda feta i, per un moment, perds la noció del temps i entres en un àmbit desconegut, escoltant el clapoteig de l'aigua, el crit esquerdat de les nombroses gavines que senyoregen amb altivesa, com mestresses, per tota la ribera, i que, àvides de menjar, fan la competència als esforçats pescadors. S'agraeix disposar d'aquests paratges, malgrat que algun visitant desconsiderat amb la natura, com a testimoniatge d'incivilitat, hi deixi clapes de brutícia.

Tota la vora del riu està protegida per un mur, per evitar els possibles estralls de les riuades. Tot el passeig està força ben arreglat amb diferents arbres, on els ocells aprofiten per niuar-hi. Un passeig planer, d'uns dos quilòmetres de llarg, amb amplades que oscil·len entre els quinze, trenta-cinc o quaranta metres, on en el trajecte, per un costat hi mormoleja l'aigua del Ter, el qual, insensible a les frisances dels vianants, segueix el seu camí d'evolució natural, anant baixant cap a Sau i Susqueda per arribar més tard al mar, abans de passar per Bonmatí. I per altra banda, la mateixa aigua encaixonada en un canal industrial, el

qual abans donava força a diverses indústries tèxtils i alguns molins fariners. Ara, malauradament, poca d'aquesta aigua s'aprofita.

Abans d'arribar al pont gòtic, construït l'any 1401, de la carretera de Vic, les aigües, en part pel seu migrat cabal, llisquen lentament com endormiscades sobre un jaç rocós com un mantell que fos expressament empedrat amb plaques, i que aquí en diuen els esqueis. Paraula que vol significar llosa o massa rocallosa, que presenta una superfície clivellada o cantelluda, que en aquest cas per efecte de l'aigua s'ha anat polint, i amb el temps ha quedat completament llisa i fina.

Trobem força gent gran, passejant o reposant en bancs, guaitant els enjogassats col·legials, o contemplant els arbres i l'aigua. Aquesta munió de vells o gent desocupada fan la seva vida. No en tenen d'altra. Plana pel seu damunt la permanent sensació d'un viure que s'afua entre silencis i diferents ressonàncies. Se'ls nota la mirada que en un temps fou penetrant i segura i ara quasi perduda i afeixugada pels anys que pesen. Potser a causa d'un llarg camí, que pot haver estat aspre i tortuós. O una existència marcada per una preocupació constant per la problemàtica humana o familiar.

Ben a prop d'ells, petits infants que juguen tranquil·lament amb les seves iaies. Aquestes, amb mirades que traspuen tendresa que només es pot assolir des de la talaia de l'edat avançada. Uns i altres s'aprofiten d'aquests

instants seductors, en què sembla que el temps s'atura, en la sensació de quietud i silenci que dóna el paisatge. A vegades, alguna parelleta de joves s'agombolen en un arbre, tot mandrejant i dient-se paraules intranscendents.

Al final del passeig les aigües queden una mica amansides, com si fos un petit llac a causa de la resclosa d'una fàbrica tèxtil. Amb poca imaginació que hi posi, puc mirar aquest líquid que m'atreu i aviva nostàlgies, i que esborra el rastre de tants i tants records. Més aviat o més tard, aquesta mateixa aigua penso que passarà pel meu poble nadiu. I no és difícil que sorgeixin pensaments, amb diferents significats i actituds que es barregen en el meu cervell.

Mirant-ho, brollen meditacions i imatges del passat i del present mig somniades. Quasi un quart de segle hi vaig treballar, i m'hi vaig adormir amb el rum-rum del soroll de les màquines de filatura que tenia molt properes, així com amb la remor del Ter, en saltar pel damunt de la resclosa. Molta gent nova hi vaig conèixer i tractar en aquells primers anys d'estada en el nou poble d'adopció. Anys que no sempre foren planers.

*"Treballava moltes hores,
per treure un sou ben lluit
ara, ja no sé el que em passa,
arreu, em quedo adormit."
(Manuel Larreula)*

Contemplo subjugat la deliciosa i entranyable silueta del paisatge, edificis i habitatges d'aquesta fàbrica, reflectida en l'aigua embassada per la presa de la turbina. És un lloc on vaig viure i treballar durant vint-i-quatre anys, (que per a l'empresa podien haver-se allargat fins a la jubilació), malgrat la incomprensible i desidiosa temptativa (sense èxit) d'algun possible antagonista per enterbolir les bones relacions laborals, amb el suposat propòsit de capgirar les legítimes aspiracions d'obrir-me nous horitzons.

Ara recolzat a la barana del mur, reposo i faig la retentiva que ja s'ha tornat fràgil i feble.

*"La memòria, em fuig del cap
s'esvaeix bastant lentament.
De coses, descuido un grapat
fins perdonar mals pensaments"*
(Estrofa de M. Larreula, reformada)

Cap a ponent, el sol es desmaia en un esclat de llum d'or. Torno a casa, quan el cel apunta l'horabaixa.

Són aquells instants màgics que recorren l'espai invisible entre el dia i la nit. Un trosset més de passeig fins a la llar, que no és gaire lluny, i escolto ja el silenci i el feble palpit de les esdeveniments foscos de la vida, amb alguns cantells boirosos.

Passeig del Ter

En qualsevol altre moment, tornaré a gaudir d'aquest lent caminar, fruit de la bella estampa de la vorera del riu Ter, dels arbres, plantes, flors i de les gavines i els peixos. També de la seva quietud.

*"La Plana arran del cap-al-tard
s'afanya a diluir-se en la grisor
del fons; grisor del cel, grisor de
la muntanya, grisor cendrosa
dels petits turons."*

(Miquel S. Salarich)

Vista enllà, albiraré alguns dels àrids turons grisos, tan característics de la Plana de Vic. I el passeig o parc, tornarà a estar curull de gent predominantment vells i criatures, pescadors i badocs al seu voltant, d'acord amb la meteorologia del moment.

Tant de bo, tots tinguem salut per fer-ho durant nombrosos anys, cadascú en el seu ambient, i en el seu entorn!

Pere Motjer
(Des d'Osona)

L'arc de St. Martí

Tots hem vist alguna vegada l'iris o arc de Sant Martí, mentre un gotellim assenyala l'epíleg d'una ruixada de massa durada.

D'un cop d'ull hi veiem tres colors: vermell, groc i blavós; però, realment, sabem que són set els de la seva refracció: vermell, taronja, groc, verd, blau, morat i violeta.

Fins aquí tot correcte. Però permeteu-me algunes observacions copsades en gaudir d'un fenomen tan venust.

El vermell, color de gran vigor, m'apropa a la primavera. Em recorda la mainada jugant i corrent sense parar, jovial, xiroia...

En canvi, el taronja i el groc ja no són tan vius, però conserven encara un gran fulgor i els relaciono amb l'estiu, ple de llum i calor talment com la jovenalla cafida de gaubança.

Seguint l'ordre de la refracció trobem el verd i el blau, uns colors ja més suaus, que em recorden la tardor, quan les fulles caigudes encatifen el terra d'un ocre humit; jo diria que corresponen a l'edat de la maduresa. I ens queden el morat i el violeta, colors ja més seriosos, molt propis d'un hivern gris i fred, que relaciono d'alguna manera amb la tercera edat (per no dir vellesa).

Em podeu dir que tot això són bagatel·les; però no em negareu que guarden una certa lògica.

Casimir Pla
Anglès, tardor-hivern 1998.

Campanes i campaners

***Les campanes lloen Déu,
convoquen el poble,
congreguen els fidels
foragiten les tempestes
i vesteixen l'aire de festa.***

Durant molts de segles la campana va ser l'amic de la nombrosa pagesia que habitava les masies i la companyia de la vida dels qui vivien al voltant d'un campanar.

Les campanes eren uns instruments consagrats i beneïts, que tenien unes missions molt concretes i positives. Voldria que aquest capítol servís de recordatori i d'homenatge a la innumerable quantitat de campanes i campaners d'aquesta terra que des dels cloquers de les esglésies i ermites, durant molts anys, sota l'advocació de la seva patrona, Santa Àgueda, van ajudar a viure la vida senzilla de la gent del camp.

La foneria Barberi d'Olot, la més famosa de totes, els donava vida col·locant al seu interior un batall que proporcionava un dringueig vibrant, joiós o trist segons la circumstància. Fins a mitjans del nostre segle, quan les esglésies i les ermites de les parròquies de pagès van anar a menys, les campanes havien estat utilitzades per motius molt diversos, complint un destacat servei com a mitjà de comunicació social. Sempre eren col·locades en el lloc més preferencial i elevat del poble: al campanar.

D'aquesta manera el seu so era advertit des dels racons més isolats. En la nostra terra, el dringar de la campana ha tingut unes missions molt especials, endemés de la funció habitual per a la qual foren establertes, que era la de tocar a missa i convocar als actes religiosos. Ja en el segle VI, però, trobem testimonis que les campanes tenien una funció litúrgica entre els convents de monjos. Per altra banda, prestaven altres serveis comunitaris que les apartaven d'allò que era estrictament religiós. Es tocaven per a qualsevol esdeveniment que pogués ser d'interès per a la pagesia, com ara el d'anunciar el bateig d'un infant, fer saber la mort d'un veí, portar el viàtic a un malalt, celebrar una boda, advertir de l'inici d'un foc, congregar el sometent i, entre moltes altres coses, avisar de l'apropament d'una tempesta, ja que es diu que el seu so allunyava les pedregades.

El toc de la campana podia ser festiu o lúgubre, segons la nova que anunciava. Si es tractava d'un nونات, que era motiu de joia, el tritlleig era efectuat amb cops ràpids i seguits i la durada depenia de la generositat de la propina que el campaner rebia dels padrins. Per altra banda, si es tractava de portar el viàtic a un malalt, llavors les batallades eren suaus i amb cops lents. Si la persona a la qual s'havia d'assistir era un home, s'avisava la gent amb nou campanades, i si era una dona, llavors eren set, mentre que si era l'alcalde o el jutge es feia saber

Campanes i campaners

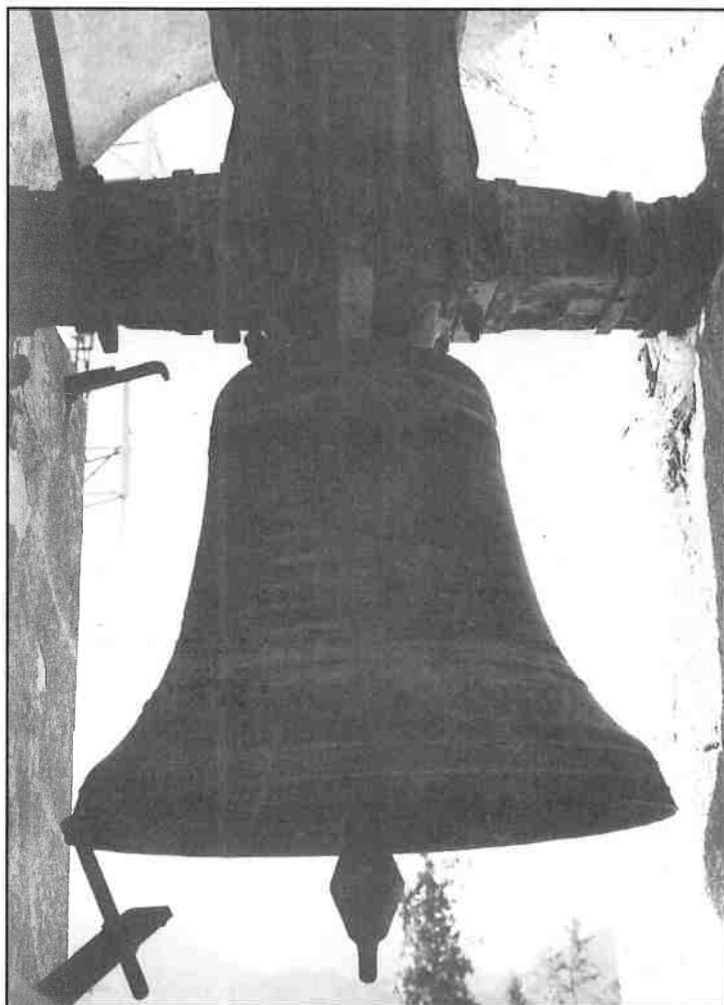
25

amb un toc especial.

Molt sovint portar la comunió a un malalt, com que es feia cap al tard, la comitiva que acompanyava el viàtic oferia un aspecte que desprenia tristesa. La tristor, ocasionada per l'hora foscant, encara era més remarcada per les llumetes que generaven les candeles i la presència d'un escolà que portava un fanal, i que feia dringar una campaneta anunciant a la gent el pas del Senyor.

A pagès, a trenc d'alba era normal d'escoltar el toc que en deien *de matines*, mentre que a migdia el toc *d'àngelus* convidava la gent a deixar les eines i a anar a dinar. Per als creients era una invitació a donar gràcies a Déu resant una avemaria. Al capvespre, el senyal era anomenat *d'oració*... Quantes noïetes, els dies de festa no maleïen la campana i el campaner perquè aquest toc era l'avís que marcava l'hora límit permesa per arribar a casa! S'havia de complir allò que pregonaven les mares: "al toc d'oració, ninetes a racó".

Segons Pere Ponsatí, el pagès crient, al capvespre, quan el batall de la campana anunciava el toc d'oració, s'agenollava i alçant el braços resava una oració, amb la qual donava gràcies a Déu per haver arribat a la fi de la jornada sense cap contratemps. Els diumenges, a l'hostal, quan els pagesos jugaven al truc, deixaven les cartes damunt la taula, es posaven dempeus, es treien la gorra o la barretina i guardaven uns minuts de silenci. De més ençà hom recorda pagesos

La campana de Sant Julià del Llor que correspon a l'any 1884 fou beneïda durant el pontificat de Lleó XIII.

que en plena llaurada es llevaven la gorra mentre mussitaven una avemaria.

Quan el campaner, l'ermità o el capellà divisaven o pressentien que s'apropava mal temps o un conat d'incendi, llavors el toc era fort, ràpid i desesperat.

S'explica encara, en clau d'humor, que un rector de pagès inesperadament va veure venir el bisbe i tot seguit va manar al campaner que toqués les cam-

panes. "I què toco, mossèn?", va preguntar l'home, nerviós. El rector va respondre sense pensar-s'ho: "Toca mal temps!". No se sap si després va caure la pedregada damunt del capellà.

Entre el capellà i la gent de la contrada existia tan bona compenetració que, segons el dringueig de la campana, tothom ja sabia quina era la nova que s'anunciava. En temps més moderns, concretament el capvespre del 22 de febrer de 1983, les centenàries campanes de l'església de Sant Julià del Llor, amb un repiqueig alegre i joiós, anunciaven la bona nova que feia uns moments s'acabava de produir a Barcelona: el Parlament de Catalunya havia aprovat la independència de Bonmatí i Sant Julià del Llor que fins aleshores havien pertangut al municipi d'Amer.

Durant les guerres carlines també tenien la funció d'alertar quan s'apropava l'enemic amb un toc que es deia *tocar a sometent* o *"rebato"*, i que servia per posar en guàrdia els membres armats d'aquest cos.

En les campanyes de la guerra entre França i Espanya de les darreries del segle XVIII, els gavatxos consideraven que la convocatòria de les campanes prestava un servei tan valuós al país que, un cop havien envaït una contrada, com a represàlia, les campanes eren arrencades dels cloquers i segrestades per l'enemic. Després, exigien fortes sumes al poble per a la seva recuperació.

El pare Sidera, en un document

recuperat de les darreries del segle XVIII, diu que una partida de l'exèrcit francès ocupà la vall d'Anglès i s'apoderà de les campanes de la parròquia de l'església de Santa Maria de Sales. Per tal de recuperar-les, tot el poble de la Cellerà i d'Anglès –aleshores Cellerà i Anglès formaven un sol municipi– es va comprometre a pagar les 1.060 lliures que van exigir "els oficials i ministres de l'armada francesa". En un altre treball també fa esment d'una nota del 1841, signada pel capità de lladres Felip, la qual circular divulga amb l'amenaça de pena de mort per a la gent dels pobles que toquin a sometent, incloent-hi el capellà.

Però la gran desfeta va arribar l'any 1936, motivada per la guerra civil espanyola. Tot allò que estava relacionat amb l'església era destruït i enderrocat, com ara el campanar d'Anglès. D'aquest desgavell, no se'n van pas lliurar les campanes, ja que van ser abastades gairebé de totes les esglésies, ermites i santuaris. A més de la destrucció, amb la qual s'intentava exterminar de soca-rel la religió catòlica, s'aprofitava l'aram per construir canons per a la guerra. Vet ací que les campanes que feia segles eren les aliades de la pagesia, en un no-res, es van convertir en armes de mort. En la dècada del 1940, de mica en mica, es van anar recuperant les campanes per tornar a pregonar a una ansiosa feligresia que, amb les seves aportacions, les havia sufragades. Seríem injustos si deixéssim en l'oblit

Campanes i campaners

27

un altre tipus de campana que durant molts anys tingué un protagonisme entre els obrers de Bonmatí. Des del 1900, que la raó social Joaquim Estrany Fills va començar a fer rutllar la vida industrial d'una colònia a mig fer, fins a arribar a l'any 1962, hi van haver unes campanes a les fàbriques cotoneres que van tenir puntualment la missió de fer saber als obrers que s'apropava l'hora d'emprendre el treball d'una nova jornada. Ho comunicaven als treballadors mitjançant dos tocs espaiats de mitja hora un de l'altre. Més que campanes, allò eren campanetes que tenien un so esquerdat com una esquella. Però malgrat això menaven la pressa a tothom, especialment a aquells que amb el cor mig adormit creuaven la plaça tot just cordant-se els pantalons, i a les dones, que havien d'acudir a la fàbrica deixant la casa condicionada i la mainada condeïda. Però aquest dringar lent i sense harmonia es convertia en un sonar ràpid i impacient quan alguna nit hi havia un conat de foc a la fàbrica o, com en els anys 1919 i 1940, quan van alertar la gent que les aigües traïdorament estaven a punt d'entrar a la Colònia pel lloc on ningú no esperava: per darrere les fàbriques. Un altre tipus de campana fou la campaneta de l'estació del carrilet, que amb un so agut i clar avisava puntualment els bonmatinencs quan el tren empenia la sortida d'Anglès o de Bescanó.

Tornant a parlar dels campanars, a Catalunya n'hi ha 800, dels quals més

de 500 estan en estat ruïnós i romanen sense campanes.

L'emigració de la gent del camp de llurs masies i l'abandonament d'esglésies per part del clegat han estat motius perquè altre cop tornessin a emmudir. Les campanes porten gravat al seu interior la data en què foren batejades i personificades amb els noms dels padrins, que generalment eren els sufragants. També hi deixaven constància escrita de les persones que regien els destins de l'església en el moment de l'emplaçament.

Vull fer una menció especial a les campanes de Sant Julià del Llor. En una visita, l'any 1997, al seu cloquer amb l'amic Torns, estadant de la rectoria, vam poder comprovar que són les úniques que en aquesta contrada van salvar-se de l'esperit destructor de la guerra. L'aram de les campanes de Vilanna, Constantins, les Serres, Bonmatí, Anglès, la Cellera, Amer, etc., fou convertit a les foneries en armes i projectils mortífers. El bon criteri de la gent de Sant Julià associat a les dificultats que el 1936 comportava el fet de ser transportades des del cim de la muntanya, van ser motius suficients per alliberar-se de l'esperit destructor, tot i haver de romandre callades durant els trenta-dos mesos que va durar la guerra.

Les inscripcions que es poden llegir a l'exterior de les campanes estan influïdes per la legislació que regia el país en el moment en què es varen col·locar. La de Constantins, Vilanna i

Bonmatí, que van ser instal·lades entre els anys 1940 i 50, després del flagell de la guerra, presenten les inscripcions redactades en castellà, mentre que la de Sant Julià del Llor, que ho fou sota el predomini de l'Església el 1884, és en llatí.

Un poema del segle XVI, molt semblant al de la capçalera d'aquest capítol, defineix així les campanes.

*Dono lloança al Déu vertader,
crido el poble,
convoco el clergat,
ploro els morts,
esquivo les tempestes
i dono lluïment a les festes.*

Inscripció en llatí que porta gravada la campana de Sant Julià del Llor que traduït al català diu:

Joaquim Ministral - Rector

Aquest Címbal* ha estat beneït sota la invocació de Sant Julià del Llor i del Patró Sant Agustí, en temps de Llorenç Riubrugent i de Joaquima Trias.

Que Déu nostre, ens lliuri de llamps i tempestes Lleó XIII, Pontífex Regnant; Tomàs Sivilla, Bisbe de la diòcesi de Girona.

Abril de l'any del Senyor 1884. En nom seu, Miquel Forcada s'adreça al poble.

* Címbal, és una campana petita. En el text llatí, però, "hoc cimbalum", neutre, també, encara que menys probable, es refereix als címbals, platerets que fan tocar la campana.

Traducció al llatí a cura de Dolors Vilamitjana.

El capítol *Campanes i campaners* és extret del llibre en preparació, Recull d'història, costums i tradicions. Bonmatí.

Benet Valenti

Tramuntanada

Tramuntana trapassera
que et fiques pertot arreu,
has vist què fas quan tu passes
què fas quan tu perds el seny?
Vas amb unes embranzides
que t'ho arrossegues tot.
M'has deixat la pobra parra
que apenes hi queda un brot,
i els rosers sense poncelles,
i els geranis ben trencats.
Sort que el desmai que és molt àgil
s'hi deixava anar
cada cop que l'embranchies,
i així s'ha pogut salvar.
Ja m'explicaràs un dia
què vols dir amb tot això,
i no em valdran excuses
ni mentides de debò.

Estaves tan embogida
que no et fixaves en res,
desgranaves les espigues
i espolsaves els fruiters,
i aquell pagès que badava
se li has endut el barret.
Tu saps que ben mesurada
ets benvinguda, en dono fe,
per això no entenc el mal geni
que et ve sense més ni més.
Apa, sigues bona noia
i eixuga'ns tots els conreus,
i emporta't lo reumàtic
que l'humitat sol donar,
i no et passis de la ratlla
perquè em faràs enfadar.

Maria Ros i Torrent

Record d'una nit màgica

29

*Als meus néts: Marc, Sergi, Jordi i Ilona
i a totes les nenes i nens de Bonmatí.*

Mansa nit, silent,
és nit estelada
és nit encantada
dels Mags d'Orient.

Tinc boca badada
de ficció innocent
pels Reis que, a l'albada,
hauran dut present.

Fa fred, fa gelada,
mareta amb esment
al llit la flassada
m'hi posa amatent,

em fa una besada,
i em mira somrient
i em diu dolçament
-dorm ben confiada-

Cap i tot tapada
reso molt fervent
l'oració avesada:
-... i els Reis passin. Amén.

Somnio les petjades
dels camells vinguent
somnia l'arribada
dels Reis d'Orient.

És ja de matinada
i el cor tinc content:
juguets i presents
hi ha a la balconada,

veig caps tancada
i l'obro impacient,
oooh!! nina amb llaçada
i careta atraient,

l'agafo amatent
i li faig amanyaga,
oooh! llibres amens
per llegir a la vesprada.

Brilla la mirada
del germà content
que a la balconada
agafa els presents,

ja juga amb el tren
mentre fa ullada
als llibres amens
i als dolços, llepada.

Amb nina bressada
guaito conscient
el camí amb gebrada
i veig les petjades
dels Reis d'Orient.

Maria Busquets i Saltor.

Festa Nacional de Catalunya

Cada any, per la Diada de l'11 de Setembre, la Generalitat de Catalunya, amb disseny i producció del Diari Oficial i de Publicacions, edita un llibret que conté un fragment del missatge del President i diferents trossos d'obres literàries referents a la Història de Catalunya que comprenen des de la guerra de Successió fins els nostres dies.

Ja fa dos anys que l'última part de la publicació està dedicada a la nostra senyera i a l'himne nacional "Els Segadors". Senyala que l'any 1892 Francesc Alió aplicava la música d'una cançó popular a la lletra d'Els Segadors, que havia sorgit durant la lluita que sostingueren els catalans contra el rei Felip IV de Castella i el seu home de confiança, i que posteriorment, l'any 1899, Emili Guanyavents va fer una lletra més curta que va guanyar el concurs per esdevenir la versió actual de l'himne de Catalunya.

Aquest any 1998, he llegit que un centenar d'ajuntaments s'han adherit a la iniciativa de Salvador Escamilla perquè tothom qui vulgui vagi a la plaça del seu municipi el dia 11 a les 12 hores per cantar junts "Els Segadors" i així commemorar la Diada.

Molta gent coneix la lletra i la melodia del nostre himne nacional, però he pensat que molts joves no han tingut mai ocasió de conèixer la lletra de la primitiva cançó popular i, com que n'he pogut disposar, he pensat que podria satisfer la curiositat de molts reproduint-la a continuació.

Josep Carreras
Girona

Els Segadors

Catalunya, comtat gran,
qui t'ha vist tan rica i plena!
Ara el rei nostre senyor
declarada ens té la guerra.

Bon cop de falç!
defensors de la terra!
Bon cop de falç!

El gran comte d'Olivar
sempre li burxa l'orella:
-Ara és hora, nostre rei,
ara és hora que fem guerra.-
Contra tots els catalans
ja veieu quina n'han feta.
Seguiren viles i llocs
fins al lloc de riu d'Arenes.
N'han cremat un sagrat lloc
que Santa Coloma es deia.
Cremen albes i casulles
i corporals i patenes,
i el Santíssim Sagrament,
alabat sia per sempre.
Mataren un sacerdot
mentres que la missa deia.
Mataren un cavaller
a la porta de l'església,
en Lluís de Furrià,
i els àngels li fan gran festa.

El General Moragues, l'indomable lluitador defensor dels drets de Catalunya al 1714 al costat de Rafael de Casanova.

El pa que no n'era blanc
deia que era massa negre;
el donaven als cavalls
sols per assolar la terra.
Del vi que no n'era bò
engegaven les aixetes,
el tiraven pels carrers
sols per a regar la terra.
A presència dels parents
deshonraven les donzelles.
Ne donen part al Vi-rei
del mal que aquells soldats feien.
-Llicència els he donat jo:
molta més se'n poden pendre.-
Sentint resposta semblant
enarboraren bandera
à la Plaça de Sant Jaume,
n'hi foren les dependències.
A vista de tot això
s'és esvalotat la terra:
comencen de llevar gent
i enarborar banderes.
Entraren a Barcelona
mil persones forasteres:

entren com a segadors,
com eren en temps de sega.
De tres guàrdies que n'hi ha
ja n'han morta la primera.
Ne mataren al Vi-rei
a l'entrar en la galera;
mataren als diputats
i a n'els jutges de l'Audiència.
Neu alerta, catalans;
catalans, aneu alerta:
mireu que aixís ho faran
quan seran en vostres terres.
Anaren a la presó:
donen llibertat als presos.
El Bisbe els va beneir
amb la mà dreta i l'esquerra.
-On és vostre capità?
-On és la vostra bandera?-
Varen treure el bon Jesús
tot cobert amb un vel negre.
-Aquí és nostre capità,
aquesta és nostra bandera.-
A les armes, catalans,
que ens han declarat la guerra!

Bodes de Platí del F.C. Bonmatí (1924-1999)

Quan es compleixen anys d'un fet digne de ser recordat, els bonmatinencs tenim el bonic costum de commemorar-lo recordant i exalçant les persones que en foren protagonistes. Quan encara tenim fresca a la ment la celebració del primer centenari de Bonmatí, del 25è Aniversari de la Parròquia de Santa Maria de Bonmatí i també del 25è Aniversari del Col·legi Públic Sant Jordi de Bonmatí, ja ens trobem a les portes d'una altra esdevinença.

Els qui hem viscut aquestes efemèrides ens sentim orgullosos d'haver concorregut i participat en uns fets que quedaran enregistrats en les pàgines de la història local.

Si efectuem una simple operació aritmètica per saber els anys transcor-

reguts del 1924, any anotat en la foto que il·lustra aquest treball, fins el 1999, trobarem que el resultat de l'operació ens dóna 75, els anys que calen per a complir les bodes de platí del Futbol Club Bonmatí.

Endinsant-nos en la història de la Colònia no hem sabut trobar cap document que certifiqui l'any de la fundació del club, però malgrat que l'esmentada foto sigui feta el 1924, persones ja desaparegudes van constatar que el naixement del joc de la pilota a la Colònia es va produir un o dos anys abans.

La data més antiga que hom ha trobat és la que fa tres quarts de segle va deixar manuscrita el retratista bonmatinenc Ricard Danés en la fotografia present.

25 de maig de 1924. Les noies de Bonmatí regalen la mascota. Va ser un partit amb l'Ateneu de Girona. S'hi poden veure la Dolors i Pilar Saltor, les germanes Padrós, la Dolors de cal Barbé, la Carme Pagès, etc. Foto cedida per Josep Danés, fill del retratista.

Bodes de Platí del F.C. Bonmatí (1924-1999)

33

Escut del F.C. Bonmatí de l'any 1924. Com podem observar el jovent bonmatinenc ja se sentia culé, ja que els colors i el tipus d'enssenya són similars als del F.C. Barcelona. Escut cedit gentilmente per Josep Danés.

L'esmentat retrat correspon a un partit de futbol jugat a Bonmatí al primer camp situat a tocar les fàbriques. Testifica el lloc, la muntanya del fons, a l'altre costat del riu. Com podem observar, el 25 de maig el F.C. Bonmatí es va enfrontar en un partit amistós a l'equip Ateneu de Girona, un equip molt representatiu de la ciutat de Girona fundat uns anys abans. Durant el partit, les noies de la Colònia van fer ofrena d'una mascota a l'esportiva joventut del 1924. En aquesta època generalment els equips de futbol posseïen una figura o cosa que creïen que els portava sort: era la mascota. Són pocs els futbolistes que podem reconèixer a la foto, però entre el grup de damiselles bonmatinenques distingim: Dolors i Pilar Saltor, germanes Padrós, Dolors Sala de cal

Barber, Carme Casas i Carme Pagès. De bon començament els jugadors lluien a les samarretes els colors blau i grana i l'entitat va prendre el nom de Futbol Club Bonmatí. Durant els 75 anys d'existència el club va tenir tres noms. Al principi va prendre el de Futbol Club Bonmatí. Mentre va estar vigent l'Estatut de Catalunya del 1931, motivat per la catalanització del país es digué Centre d'Esports Bonmatí, i durant el règim del general Franco, per espanyolitzar els noms s'anomenà Club de Futbol Bonmatí.

Foren fundadors i primers jugadors: Alfons Torras, Eusebi Ferragut, Lluís Sánchez, Emili Grabalosa, Josep Pagès (Pep Sereno), Farriol Puig, Miquel Martí, Lluís Fontané, Rogeli Padrós, Martí Antiga i Amadeu Danés.

Benet Valentí i Guitart.

Pensem globalment, actuem individualment

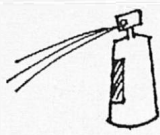
Continuant en la línia ecologista encetada en el darrer número de "L'Amic", en aquesta ocasió us vull fer cinc cèntims del problema que suposen les deixalles i les actituds que podem adoptar per disminuir-ne el volum. En l'època dels nostres avis i potser alguns dels nostres pares, gairebé no es generaven escombraries. L'aigua solia agafar-se del pou o des de la font amb un cànir; l'oli, la llet... es compraven a granel i cadascú portava la seva "marranxa". Els llegums, fruita, etc., es posaven dins de bosses de paper o directament en un cabàs. Les restes orgàniques (ossos, peles, pinyols...) solien utilitzar-se per al bestiar i en darrer terme es llençaven a un femer on amb el temps es podrien o es cremaven. En les cases de pagès, basades en una economia d'auto-suficiència, gairebé tot es reciclava i reutilitzava, disminuint encara més el volum de residus generat.

En pocs anys la situació ha canviat de manera alarmant. Es calcula que produïm una mitjana de 750 g d'escombraries per habitant i dia, al nostre país. D'aquests residus el 60% és matèria orgànica (restes de fruita, verdura, trossos de peix, carn, closques d'ous, tovallons bruts i altres), un 16% és paper i cartró, un 8% de materials diversos, 6% de plàstics, 5% de vidre, 4% de metalls i 1% de draps. Per fer-nos una idea del que això representa vegem què succeix amb una cosa tan comuna com els envasos d'aigua. Normalment l'aigua es ven en

ampolles de 0,5, 1,5 i 5 litres fetes de PVC que és contaminant (quan es crema emet gasos tòxics). Si una família de quatre persones gasta una garrafa de 5 litres cada dia, al cap d'un any hauran llençat 365 garrafes; si deu famílies fan el mateix ja tindrem 3.650 garrafes a l'any i així ho podem anar ampliant. Si la nostra família inicial decideix comprar ampolles d'1,5 litres, produiran aproximadament 1.100 ampolles buides a l'any i el nombre creixerà si les compren de 0,5 litres. Ara bé, aquest problema per alguns no té cap importància perquè només cal preocupar-se de posar els envasos buits dins d'una bossa de plàstic, llençar-ho als contenidors, pagar regularment el rebut de les escombraries i desapareixen ràpidament de la nostra vista.

On van a parar els residus domèstics? En municipis petits, la manera més

EVITEM

 Els envasos d'un sol ús	 Les bosses de plàstic
 Les safates de porexpan	 Els aerosols
 El paper malversat	 L'empaquetatge innecessari

corrent de desfer-se'n és acumular-los en un abocador i cremar-ho regularment. Les mesures de seguretat, però, no són les òptimes. També hi ha plantes incineradores que cremen els residus, principalment els industrials i així contaminen l'atmosfera. En alguns abocadors controlats s'enterren les deixalles però els sucus que desprenen poden contaminar aqüífers (capes d'aigua) i calen molts anys per recuperar-los. En resum: *no hi ha cap sistema totalment innocu.*

Oi que si cada família hagués de deixar les escombraries al pati de casa seva segur que en reduiria el volum?

Quines actituds podem prendre per disminuir el problema?

- Evitem els articles d'un sol ús. Els productes duradors són més econòmics per a nosaltres i per a la natura.

- Evitem l'excés d'envasos. Amb un sol embalatge n'hi ha prou, i alguns productes ni tan sols en requereixen.

- Comprem en grans quantitats: quatre ampolletes d'un quart de litre fan més escombraries que una de litre.

- Escollim els envasos retornables. Els de vidre són els més ecològics.

- No barregem escombraries. Separeu els papers i el cartró, els envasos de vidre i els metalls (llaunes de refrescs, conserves, taps de xapa...) per tal que després es puguin utilitzar o reciclar.

Perquè us feu una idea de l'estalvi que representa separar les escombraries: una tona de vidre reciclat estalvia 1.200 kg de matèries primeres (sorra, sosa i calcària), 100 kg de petroli (el combustible que s'utilitza per realitzar aquesta transformació) i 1.000 kg de residus de vidre.

- No malbaratem el paper. No llenceu paper només escrit per una cara, aprofiteu-lo per prendre notes.

- No llencem escombraries pel WC; produeixen més contaminació si es dispersen pels rius que si s'emmagatzemen en abocadors.

Cadascun de nosaltres pot actuar canviant molts hàbits de consum i així contribuir a la conservació del nostre planeta, perquè un sol poca cosa fa però si avui és un i demà són dos potser podrem deixar als nostres fills una casa (la Terra) en unes bones condicions de salut.

14 Trobades d'exalumnes

En les trobades d'exalumnes de les Escoles de Bonmatí, la Parròquia us ha acollit amb goig i ha estat sempre al vostre costat. Dues vegades es va fer a la Capella del Sr. Bonmatí; les altres, en aquesta Parròquia. Sempre heu volgut començar la Trobada amb la celebració de l'Eucaristia, que us ha agermanat, i amb emoció heu fet memòria dels mestres i companys difunts. En dues d'aquestes misses, amb el degut respecte i dignitat s'hi ha dansat la vostra sardana "Retrobament", amb lletra d'Isidre Casadevall i música de Jaume Pons, tots dos ja difunts. Que n'és de bonica la seva lletra: "Els records ara presents i la joia farem nostra en futurs retrobaments".

Actualment cantem aquesta sardana al final de la Missa i ens aplaudim mútuament amb emoció en sentir que ha quedat bé i hem pogut repetir, una vegada més "De petits, molt petits, a Bonmatí".

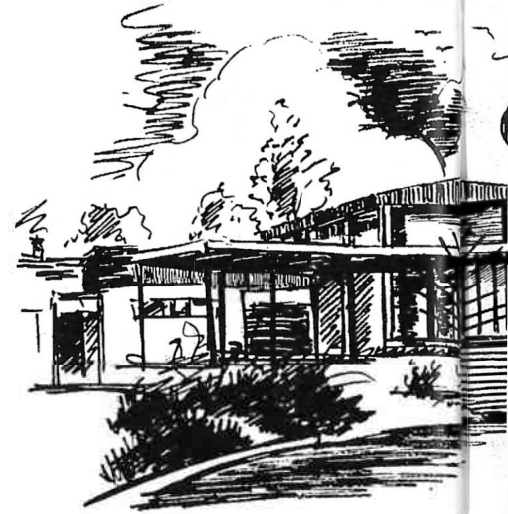
En aquestes trobades us han acompanyat sacerdots, fills i exalumnes de Bonmatí, Mn.

Lluís Roca, Mn. Ramon Ros i Mn. Josep Buch amb els quals he concelebrat la Sta. Missa. A tots ells i a tots vosaltres, cada any, us he repetit: "Benvinguts, esteu a casa vostra, Bonmatí és el vostre poble, teniu les portes obertes per tot el que necessiteu." I després de pas-sar el dia junts, de dir-vos i repetir-vos anècdotes viscudes en la vostra infantesa, en arribar la tarda i cantar "És l'hora dels adéus" amb emoció i agraïment, us doneu la mà i dieu "A reveure. Fins l'any que ve".

Durant aquests 14 anys, una Comissió formada per Benet Valentí, Josep Pigem, Marià Fornés i Joaquim Quer, ha tingut cura i no ha regatejat temps ni sacrificis per preparar les Trobades. A ells, el meu profund i sincer agraïment puix sempre m'han portat satisfaccions.

Esperem i fem costat a la nova Comissió perquè entre tots puguem continuar aquestes trobades d'exalumnes de les escoles de Bonmatí, amb pau, joia i germanor.

14 - 5 Núcl que p

RECORD DE LA BENEDICCIÓ A L'E
SANTA MARIA DE BONMATÍ, SIDI
GIRONA, MONS. JAUME CARRER

40 anys de sde

El dia 1 de setembre d'aquest any 1998 va fer 40 anys que vaig venir a Bonmatí com a capellà de la Colònia i després com a ecònom i rector de la Parròquia.

Si no recordo malament vaig fer un article a "l'Amic" dient: "Un somni". Encara no m'ho acabo de creure. De petit vaig venir amb bicicleta a Bonmatí i els designis de Déu m'han

portat a estar amb vosaltres com a sacerdot. Vaig venir amb molta il·lusió per exercitar entre vosaltres el meu ministeri sacerdotal i, amb la gràcia de Déu, ajudar-vos espiritualment i amb tot el que pogués.

Durant uns 40 anys, en els llibres parroquials s'han inscrit les partides de: 384 baptismes, 141 matrimonis i 276 defuncions. S'ha repartit

la 1a Comunió a 404 nens i nenes, i han fet la Professió de Fe 342 joves. S'han preparat per rebre la Confirmació 174 joves.

Amb tants anys, a voltes en una família he estat al vostre costat en baptismes, matrimonis i defuncions. Us he acompanyat en les alegries i en les penes. Amb tot i això, no he estat més que un servidor que he intentat complir

DE L'ESGLÉSIA PARROQUIAL DE
BONMATÍ, DEDICADA PEL SENYOR BISBE DE
GIRONA.

23 DESEMBRE 1973

solot a Bonmatí

amb el meu deure. He passat sacerdotalment moments molt agradables entre vosaltres.

Com passa el temps! Que ràpid han passat aquests 40 anys! A tots els qui heu col·laborat amb la Parròquia, rebeu el més cordial i sincer agraïment: Consell Parroquial, Catequistes, persones anònimes i generoses que d'una manera admirable, si-

25 anys de la construcció i benedicció de la nova Església Parroquial

Va ser l'any 1970, quan el bisbe de Girona, Dr. Narcís Jubany, a.c.s., amb visió de futur, va decretar que s'erigís la nova parròquia de Bonmatí, amb uns límits parroquials que sobrepassaven els de la Colònia.

En nom de la parròquia i meu voldria fer constància del reconeixement i agraïment al Sr. Bisbe per aquest Decret, i a l'ensem també a la família Bonmatí, pels serveis fets en benefici dels habitants de la Colònia. Tots guardem un bon record d'aquesta Capella que ha acollit els cristians des del 1908 fins el 1973. Ens recordem de la imatge preciosa de la Verge Immaculada i de les pintures laterals de Jesús i la samaritana i la de Jesús i els infants.

L'any 1973, amb bona col·laboració econòmica d'entitats i de tot el poble, es va construir aquest nou temple i va ser beneït pel nostre bisbe, Jaume Camprodon, el dia 23 de desembre.

Han passat ja 25 anys. Enguany celebrem les Noces d'Argent. Per celebrar-ho no hem volgut fer-ho en un sol dia, amb molts de platerets i

exterioritats, sinó que ho hem anat celebrant amb diferents actes. Començarem ja l'any passat, amb una setmana d'Animació Parroquial, dirigida pel Pare Pere Codinachs, missioner claretia, que ens va encoratjar. Durant aquest any 1998 hem fet unes activitats mensuals que podríem qualificar de satisfactòries i concorregudes. Déu faci que sempre siguin profitoses en tots nosaltres.

El dia 20 de desembre hem fet la Cloenda de les Noces, amb una Missa concelebrada amb el Vicari General del Bisbat de Girona, M.I. Dr. Jaume Julià, el Pare Pere Codinachs i un servidor. Aquest dia es va fer també la presentació del llibre "Parròquia de Sta. Maria de Bonmatí. 25 anys" escrit per Pep Collelldemont, amb notes històriques i moltes fotografies. Aquest llibre s'ha fet a mans gratuïtament a totes les famílies de la Parròquia.

Seria interessant que algun jove recollís dades, fets, fotos de la Parròquia per quan arribi la celebració de les Noces d'Or, que per tots aquells que hi puguin arribar serà el 23 de desembre del 2048...?

lenciosa i constant heu fet la vostra aportació personal i econòmica. Podríem dir que entre tots i la gràcia de Déu hem fet el que hem pogut! Voldria encoratjar-vos, una vegada més, a continuar amb fe, esperança i perseverança. Reviviu la vostra dignitat de fills estimats de Déu i us sentireu responsables per treballar junts, per Déu, pels germans, per la Parròquia,

amb amor, pau, joia i aniran sortint coses noves i bones. Cada dia al començament de la Missa demano a Déu, a la Verge i a vosaltres germans perdó de les meves faltes. Sóc limitat i pecador com qualsevol altra persona, però sí que juntament amb la pàtina de l'Ofertori m'ofereixo i prego a Déu per l'estimada Parròquia de Bonmatí.

Records d'estudi

El meu primer mestre d'escola fou el senyor *Arturo* que era de Girona i que cada dia em deixava embadalit quan el veia arribar amb el seu biscúter. Més tard el va substituir el senyor Josep, un xicot jove que, si no recordo malament, era natural de Vilobí d'Onyar. Em sembla que quan el senyor Josep va arribar a Bonmatí no feia pas massa que havia obtingut el títol de mestre. Això es notava especialment perquè se'l veia amb empenta i també perquè les activitats que organitzava no crec que fossin massa habituals a les escoles de la dècada dels seixanta, sotmeses a la foscor del franquisme. De seguida se'ns va posar a la butxaca quan va proposar construir un mapa d'Espanya que, a través d'un circuit elèctric, feia que s'encengués la bombeta cada vegada que un alumne assenyalava correctament -amb el pal que l'enginy portava incorporat- un riu o una capital de província. El senyor Josep, seguint les instruccions dictades per l'administració franquis-

ta, que es preocupava més d'anorrear el català que no pas d'aconseguir un bon ensenyament, acostumava a parlar-nos en castellà. La situació esdevenia grotesca i una mica còmica per tal com el castellà no era la seva llengua i no la parlava amb naturalitat. Un dia un alumne li va etzibar: parla en català, collons! No recordo que l'agosarat alumne rebés cap mena de càstig, al contrari, d'aleshores ençà el senyor Josep va adoptar, de mica en mica, el català com a llengua d'ús habitual. Tot i que jo tenia pocs anys i, evidentment, no en sabia res, de política, ni molt menys de la persecució de què era objecte la llengua catalana, aquesta petita anècdota em va quedar gravada per sempre en el record probablement perquè, a la meua manera, ja intuïa que vivíem en una situació de anormalitat.

Després del senyor Josep va arribar el senyor Fernández. L'arribada d'un nou mestre era tot un esdeveniment en una colònia tèxtil d'uns pocs centenars d'habitants i més si, com era el cas, decidia establir-hi la residència habitual. Amb el senyor Fernández, que no parlava la nostra llengua, es va notar un enduriment de les normes disciplinàries. En aquella època a l'escola s'educava amb disciplina i moltes vegades la disciplina s'aplicava amb els càstigs més severos. Les normes i els coneixements s'imposaven, contràriament a allò que hauria estat desitjable en un sistema d'educació en llibertat basat en la comprensió de les normes i dels

*Els alumnes de l'escola de Bonmatí amb el jove mestre senyor Jordi.
Foto que pertany a la dècada del 1960.*

coneixements. Abans, educar volia dir disciplinar i ara, malauradament, sembla que la superació d'aquest model a vegades es confon amb l'absència de disciplina.

A la colònia de Bonmatí, hi havia dues escoles: una per a nois i una altra per a les noies. La dels nois era al carrer Sant Ramon, al costat d'on abans hi havia hagut l'estanc, i ocupava un pis de planta baixa que formava una única aula, amb només un sota-escala i un petit wàter que amb prou feines reunia les mínimes condicions

higièniques. Quan algun noi alçava el braç per demanar permís per fer una necessitat, segons com se li concedia el favor de poder sortir per anar fins a casa. Una tarda, amb un d'aquests permisos, vaig enxampar la meva mare quan tornava de comprar els regals de reis.

A l'escola érem uns vint-i-cinc alumnes a tot estirar, teníem una estufa de llenya per escalfar-nos durant l'hivern i cada matí preniem llet en pols.

Jaume Pujolràs i Amat.

Què hi ha a l'altra cara?

Ja ho veus, company Dionís. Sempre viatjaves acompanyat de la teva cort. Tothom quedava encisat de les nimfes alegres, de la saviesa de Silè. Llavors ensenyaves als homes el conreu de la vinya i la manera d'elaborar un vi deliciós. També els adverties de no embriagar-se, encara que no sempre et feien cas. I així els humans et corresponien en festes on no hi faltava el vi i el teatre. Deixem més de dos mil anys enrere i preguntem-nos què queda de la imaginació, la màgia, l'espontaneïtat, el riure, la sensibilitat i la capacitat de sorprendre els altres.

Avui dia la nostra societat tan industrialitzada, avançada i cosmopolita deixa de marge la part més bonica de cadascú. És substituïda pel pragmatisme i la cultura ràpida, responen així a la necessitat de crear individus aptes per al treball. Creant subjectes passius. Les inquietuds internes són tingudes en consideració pels artistes o per unes elits molt concretes.

Posem l'exemple de les joguines. Moltes es caracteritzen per la seva complexitat i realitat. L'única cosa que s'aconsegueix és manipular els més petits. Es comercialitzen jocs sense màgia i no desperten la creativitat. Mentre que la màgia adequada per als nens seria la dels jocs fàcils i que captessin l'interès i la sorpresa. S'està fent un excés del didactisme. A vegades oblidem que un simple full o una caixa vella educa més que determinats jocs didàctics.

Nietzsche ens diu que la capacitat de sorprendre d'un nen, la capacitat lúdica, en els adults es desenvolupa d'una altra manera. Els adults juguen amb els diners. A mesura que ens fem grans perdem ingenuïtat i guanyem capacitat d'escàndol. La nostra societat està preparada perquè surti per la televisió un nen disminuït anunciant una colònia de primera marca. Llavors se'ns diu que madurem. Val aquest preu? El superhome de Nietzsche és un nen jugant, despreocupat, immers en la seva sensibilitat infantil.

Quan un adult visita el museu Guggenheim de Bilbao s'adona que el públic que s'ho passa més bé és l'infantil. Corre pel museu, experimenta les sensacions que li produeixen les diverses escultures, expressa més o menys atenció als quadres avantguardistes... Els nens fan una interpretació molt personalitzada. Tal com ha esdevingut l'art postmodern. Els quadres s'han de mirar en els ulls d'un nen.

Tots posseïm inquietuds internes. Encara que massa sovint les oblidem o no les potenciem. En el món en què vivim tenen poca importància. Aquest canvia, evoluciona, progressa, es transforma constantment. Mai cada dia no és el mateix. Avui dia no és gens fàcil viure en aquest món. S'han de conèixer països, memoritzar números personals i secrets, moure't per una gran ciutat... Sense cap mena de dubte, arribar a ser un ciutadà d'aquest planeta amb les exigències vigents no

és fàcil. S'ha de fer front al concepte progrés.

Davant d'aquesta situació, cal que portis un nombre de maletes molt gran en el teu equipatge personal. Aquest prové de les habilitats pròpies i adquirides. L'escola ens dóna una cultura moderna, ràpida i al moment, ja no són estranys noms com psicoanàlisi, Einstein, àtom... L'Estat proporciona aquesta cultura i l'interessa crear individus normals, un bloc homogeni que compleixi les seves obligacions amb la societat. I sobretot que produeixi.

A la vida allò més important és el coneixement instrumental i la cultura en la major quantitat possible. Quant

més intel·ligent sigui un, abans serà ric. La intel·ligència de cadascú el situarà a la vida.

Les exigències de la vida diària fan que les persones ens oblidem de divertir-nos i riure com quan érem petits. I l'equipatge on hi ha la màgia, la innocència, la capacitat de sorprendre els altres... sigui el més petit. Encara que sempre podem engegar la televisió i mirar una pel·lícula de Hollywood, que només serà el xiclet dels ulls.

Bé, Dionís. He vist somriure un grup d'adolescents en un banc. Potser encara queda alguna cosa.

Xavier Reixach i Pagès.

En les visites a Bonmatí, la nostra mirada sembla buscar records per tots els racons del poble. Remembraments que són candidats a ser plasmats en escrits i que deixen les portes obertes a la fantasia. Temps en què encara no estàvem ni a mig camí de la plenitud de la vida. No obstant, començàvem a passar un seguit de tràngols que, segons la ruta que prenies, podia fer canviar el rumb de la nostra existència. Començàvem a modelar la nostra personalitat, i entre Bonmatí i Anglès es descabdellaren la major part de les nostres vivències juvenívoles, que són sempre les que deixen empremtes més profundes. Aleshores, però, érem ocells que tot just començàvem a alçar el vol, amb il·lusions que sense saber com s'esvaïen i es desfeien com glaçons de gel en un got d'aigua calenta. Els records, però, a vegades són com grans d'arena d'un rellotge de sorra que cauen a poc a poc.

Més d'una vegada havia estat temptat de parlar de futbol amb l'Anglès i el Bonmatí, equips amb bastant rivalitat. Encara que sense cap remota semblança amb els grans jugadors de la Lliga nacional, els quals per diverses circumstàncies han canviat de samarreta entre clubs rivals, m'ha fet recordar amb un rictus de marriment al fons del meu afeblit cor l'episodi que junt amb en Pelai (e.p.d.), -companyes de treball i d'esport-, sense proposar-nos-ho ocasionàrem en certa ocasió un sens fi de recels i animositats inusuals que trastocà la pau esportiva

i potser... quelcom més.

Fou com un malson. Els directius de l'Anglès es posaven impertinents per acollir-nos al seu equip de futbol amb una oferta que ens semblava estimulante, i que valia la pena assajar. El fet curiós és que el fitxatge per l'equip veí era terreny abonat a la rumorologia i a la manipulació de les nostres necessitats econòmiques, ja que aquest fou l'únic motiu del canvi de club. El rerefons era sols i exclusivament econòmic. O sigui, cobrar més que amb el Bonmatí. Davant d'aquesta alternativa, no ens podíem permetre divagacions de patriotisme pobletà.

El fet que llavors aquest acte es considerés quasi com una traïció, al cap de ben pocs anys esdevenia completament normal respecte a altres companys del mateix poble. Potser era una altra forma d'entendre la vida, sorgida com a conseqüència dels desgavells de la guerra.

Llàstima que no tothom ho entengués així, i àdhuc algú desbarrés, ens injuriés descaradament, amb comportaments histèrics i possibles tergiversacions, per caldejar l'ambient que ja estava prou enrarit. Va doldre que des d'alguns sectors se'ns deprestigiés despectivament. Fins i tot sota la pressió ambiental d'alguns companys i diverses noies, ens feren una espècie d'obstrucció en les nostres relacions quotidianes.

Afortunadament, al cap de poc les aigües tornaren al seu jaç, i per la nostra part els incidents foren oblidats.

Alguna vegada, molt poques, els he reviscut en converses d'amics, arribant a la conclusió que no n'hi havia per tant, ja que com diu la dita: "UN FRARE NO PERD UN CONVENT, NI UN SOLDAT UN REGIMENT". De totes maneres, no sento penediment per la decisió que vàrem prendre.

Sembla que abans o després de tot això, fins i tot hi va haver cert interès per part del Girona, per formar en les seves files. Diverses vegades amb en Pelai vestírem la seva camiseta en el seu vell camp de Vista Alegre i també en partits jugats en altres pobles. Això en certa manera ens feia somniar en possibles proeses, però érem conscients que certes imaginacions són com les estrelles del firmament, que mai -o quasi mai- es poden aconseguir. Potser va faltar la decisió i empena per fixar-hi i provar sort. D'haver-me arriscat, molt probablement ara estaria vivint a Girona o a Salt, ja que la proposta era d'anar a treballar en la important fàbrica de filats i teixits de Coma Cros, la gerència o directius de la qual estaven vinculats amb l'esmentat equip de la capital.

És curiós com certs determinis juvenívols poden fer canviar el rumb de tota una vida.

No obstant això, el club anglesenc ens va permetre viatjar per diferents llocs de Catalunya, així com conèixer i tractar nous companys.

Entre altres poblacions prou importants jugàrem contra els equips de Cervera i Lleida, llocs on vaig to-

par per primera vegada amb la boira, un fenomen atmosfèric per a nosaltres totalment desconegut.

Singularitat que sols havíem vist en pel·lícules amb Londres com a motiu principal. Una altra població visitada fou Tortosa, que llavors entrenava Llorens, antic porter del Barça, i que havia estat suplent del mític Platko.

També recordo que jugàrem contra l'Olot, en un partit molt competitiu i de cert interès, el qual ens arbitrà el Sr. Azón, que poc temps més tard fou col·legiat de primera divisió, i arribà a internacional. Diverses vegades anàrem a Barcelona, contra equips de les barriades. Igualment en aquelles temporades viatjàrem a Roda de Ter i Vic, o sia Osona. Qui podia sospitar que uns anys més tard aniria a treballar i a viure precisament en aquelles terres de la Plana de Vic!

Al principi de residir a Manlleu, vaig saludar a Vic en Muxach, que hi treballava i que anteriorment jugava amb nosaltres de mig centre. Recordo que a Anglès festejava, (no sé si s'hi va casar), amb la filla del cap de l'estació. També llavors vivia a Manlleu en Telechea, que havia jugat de defensa amb el primer equip del Girona. Jugant amb l'Anglès, que finalment ens fitxà, en els viatges, a part de conèixer diverses poblacions i ciutats, també férem cultura, apreciànt monuments i llocs interessants que d'altra manera potser no hauria vist mai. Podria citar la basílica de Santa Maria del Mar, la plaça del Pi i el seu entorn, la catedral, el barri gòtic, el port,

Foto del C.D. Anglès l'any 1944. Podem reconèixer Pere Motjer (d'esquerra a dreta, el 5è de la fila de darrere) i Pelai Coll (4t de la fila de davant).

Montjuïc, etc., i d'altres que ara sento no recordar. Amb ells començarem a practicar l'esport amb més serietat. Amb entrenaments setmanals i sessions gimnàstiques. Recordo d'entrenador el Sr. Romans de Figue- res, i de porter en Pujolràs (conegut per Pescallunes) de Sant Feliu de Pallerols, un bon company amb el qual ens enteníem admirablement dintre i fora del camp, (més tard porter i en- trenador anaren al Girona). Igualment rememoro infinitat de companys excel.lents, amb els quals compartírem amistat i aficions.

En algun partit considerat important, ens concentraren, cosa que per a nosaltres no deixava de ser original, ja que jo sovint plegava de la barberia els dissabtes passada la mitja nit, i en ocasions quasi de matinada, i llavors agafava la bicicleta per anar a dormir a Anglès, on sovint els companys en- cara jugaven a cartes o a escacs, i d'altres estaven fent tertúlia en grups separats. La veritat, no entenia massa bé la utilitat de convocar-nos. Deuria ser cosa de l'entrenador o directius per donar-se importància, quan en realitat descansàvem menys que a casa.

Tanco aquest petit reportatge, amb una anècdota singular: en una avinentesa,

(no dic per part de qui, ni on), ens proposaren, a l'inseparable Pelai i a mi, de vendre'ns. És a dir, fer els possibles per perdre el partit a canvi de pocs diners. D'aquests afers, que sovint se'n parla, suposo que poden existir, però és improbable que es practiquin gaire per l'enorme dificultat de fer espifiades dissimuladament, sense que ningú no sospiti. Per a nosaltres era d'un compromís enorme, perquè no ens era gens fàcil desafi- nar sense que el públic se n'adonés. Per fer un nyap, o errada, s'hauria vist molt. I per jugar malament amb picardia i llestesa, de manera fingida, s'ha de ser tot un artista, és a dir, molt bon jugador, cosa que nosaltres no érem. Sincerament, almenys jo, no m'hi vaig considerar mai.

Total res de res. Tots dos vàrem jugar com sempre. Ni millor ni pitjor que altres vegades. Amb encerts i errors completament normals i corrents.

Ni en vàrem saber, ni fórem capaços de fingir. (Cal dir que malgrat tot, per atzar guanyà l'equip contrari).

També s'hauria de tenir en compte que, "d'allà on no n'hi havia, no en podia rajar".

Pere Motjer
des d'Osona.

Sempre havia pensat que l'amistat i l'amor no tenen res a veure. L'amistat és una cosa tranquil·la i suau, que t'alegra la vida, però no te la canvia...

L'amor és com una tempesta i quan arriba ho revoluciona tot. L'amistat no fa mal, però l'amor sí. L'amor sotsobra el cor i fa que et falti l'aire, que el món es posi al revés, que la pell et cremi... que tot sigui emocionant. És increïble com canvien les coses.

Què és exactament l'amistat?

Amistat no és una paraula. Amistat no és un sentiment. Amistat no són set lletres. Amistat va escrit en el pensament. La lluna no la tenim, tampoc aconseguim el sol, però una amistat la guardem en el cor. Sabem que un dia sense sol no és un dia. Sabem que una nit sense lluna no és una nit. I també sabem que una amistat no és una amistat sense un amic o amiga de veritat.

Sóc una d'aquelles persones que estan disposades a donar-ho tot pels altres i més si és una amistat. La valoro per sobre de tot. Si tens bons amics, et pots sentir ric. L'amistat és el llaç més fort que uneix les persones. L'amor a la teva família et ve imposat, l'amor a la teva parella és un sentiment que pot morir. L'amistat, en canvi, la tries tu i és eterna. L'amistat és el tresor més preuat. Si vols conservar-la, només has de cuidar-la i alimentar-la.

Moltes vegades, algunes persones es pensen que si tens certes amistats, tens la llibertat per fer el que vulguis,

però ser lliure no significa fer sempre allò que vols. El secret està a saber el que vols i el que no vols i a ser capaç d'elegir per tu mateix... Però sempre tenint en compte els altres.

I l'amor, què és?

Entrem en terreny perillós. L'amor és el centre de la vida. És una cosa universal. L'amor exigeix temps i dedicació. No pots tenir el cor posat en dues coses a la vegada. Estimar en la distància és una gran prova.

L'amor és l'única arma que tenim els éssers humans per lluitar contra la injustícia o la por. Sense l'amor estaríem perduts. Hem d'aprendre a

estimar-nos més, a donar molt més del que rebem, a enamorar-nos de tot el que ens envolta.

L'amor s'alimenta amb esperança, amb tolerància i amb comprensió. Estimar és donar. Sofrir per amor és millor que sofrir per gana, per una ferida, per la mort o per no haver estimat mai... L'amor et canvia tot el cos, la ment, la vida...

L'amor et posa del dret i del revés, aconsegueix que els sentiments estiguin a flor de pell, que facis bogeries i que siguis capaç de donar la vida per la persona estimada. Val la pena lluitar per tot. La vida és lluita. Però si la lluita és per alguna cosa com l'amor, encara val més la pena lluitar per allò en què creus i estimes.

L'amistat i l'amor, dos sentiments diferents, però al mateix temps semblants. Sense amistat no hi ha amor vertader. Els bons amants han de ser abans de tot bons amics. Amb una bona amistat pot sorgir tot l'amor. Si coneixes una persona la pots estimar més, perquè saps els seus sentiments, els seus pensaments, les seves reaccions... formes part de la seva vida.

I com ja deus saber, si vols quelcom a la vida, estima, perdona i oblida; avui t'ho diu una amiga, però demà t'ho dirà la vida.

Cristina Grabulosa Hernández.

Volem mostrar el nostre agraïment a les entitats que han col.laborat en la confecció d'aquest número de l'AMIC, ja que sense les seves aportacions no hauria estat possible.

Diputació de Girona · Ajuntament de Sant Julià del Llor i Bonmatí · Consell Comarcal de la Selva · Aconda Paper, S.A. · Impremta Pagès, S.A. · Enric Ripoll · Banc Atlàntic · Banc Popular Espanyol · "la Caixa".

També volem mostrar el nostre reconeixement als qui amb bona voluntat han col.laborat amb els seus treballs en la present edició.

El dibuix de la portada és obra de l'exalumne Xavier Viñolas.

Impressió: Impremta Pagès, S.A. - Anglès.
Dipòsit Legal: GI-1210/93

**EL PAPER D'AQUEST NÚMERO HA ESTAT CEDIT GENTILMENT
PER ACONDA PAPER, S.A.**

La foto nostàlgica

Col·legi de noies a l'any 1934

A darrera, d'esquerra a dreta: Montserrat Massana, Rosita Garangou, Maria Viñolas, Lurdes Martí, Guadalupe Solà, Emília Ros i Lluïsa Viñolas.

2a fila: Maria Tarrés, Rosa Pla, Núria Serrat, Maria Ros, Sofia Guix, Joaquina Rigau, Magdalena Buch i Carme Surroca.

3a fila: Paquita Vilalta, Encarnació Martí, Rosita Torras, Encarnació Comas, Lluïsa Pla, Florentina Carreras, Maria Comas, Carme Solà, Pilar Puig i Antonieta Galí.

4a fila: Pilar Massana, Brígida Martí, Maria Grabulosa, Antònia Solà, Roser Gravalosa i Júlia Pol. La mestra és la Sra. Júlia Fillol.

La foto incògnita

Curiós retrat que podríem anomenar la foto dels "gorristes" de la qual desconexem les persones i el lloc. L'Única referència que posem és que el vailet que no porta gorra és en Rafael Cat que de petit vivia a Bonmatí, i per ell calculem que la foto correspon per allà l'any 1922. Si algun lector té referència d'algun dels presents li agraïrem ens ho comuniqui.

*Bon Nadal i
Feliç Any Nou
1999*

